Бүхы оронуудай пролетаринар, нэгэдэгты!

БУРЯАД ҮНЭН

СОВЕТСКЭ СОЮЗАЙ КОММУНИС ПАРТИИН БУРЯАДАЙ ОБКОМОЙ, БУРЯАДАЙ АССР-эй ВЕРХОВНО СОВЕДЭЙ, МИНИСТРНҮҮДЭЙ СОВЕДЭЙ ОРГАН

Газетэмнай 1921 оной декабриин 21-һэд гарана | № 73 (15696) | 1981 оной мартын 28, суббото | Сэн 2 мүнгэн.

ШИИДХЭХЫ ХОЁР һАРА

Республикымнай хүдөө ажахын хүдэлмэрилэгшэд арбан нэгэдэхи табан жэлэй түрүүшын жэлдэ тарялан, сабшалангай ургаса эрид дээшэлүүлжэ, мал ажалаа найдамтайгаар хүгжөөхэ талаар тодорхой зорилгонуудые шиидхэхэ байна. Колхоз болон совхозуудай энэ жэлдэ бэелүүлхэ түсэб, социалис уялганууд тодорхойлогдонхой.

«Хабарай үдэр жэл тэжээдэг» гэжэ арадай дунда дэмы хэлсэдэггүй. Имагтал хабартаа эмхитэй һайнаар ажаллаһан лэ хүнүүд баян ургаса абажа шададаг гээшэ. Тиимэл хадань КПСС-эй обкомой, республикын Министрнүүдэй Соведэй тогтоолоор байгша оной мартын 20-һоо майн 20 хүрэтэр тарялан, сабшалан болон бэлшээриин үрэжэл дээшэлүүлхэ, баян ургасын найдамтай үндэһэ һуури табиха хүдэлмэриие габшагайгаар ябуулха хоёр һара соносхогдонхой. Энэ үедэ хэгдэхэ хүдэлмэри колхоз, совхоз бүхэндэ тодорхойлогдожо, бригада, звено бүридэ хүргэгдэжэ, түрүүшын үдэрһөө эмхитэйгээр ябуулагдаха ушартай.

Ган гасуурта жэл бүри тооной тудадаг манай республикын эрхэ байдалда хабартаа газараа уһалжа абаха гээшэ тон шухала удха шанартай. Тиимэһээ габшагай хоёр һарын туршада энэ хэрэгтэ гол анхарал хандуулагдаха байна.

Илангаяа эдэ үдэрнүүдтэ һайрам тогтоожо абаха арга боломжонууд хаа хаанагүй бии. Эрдэмтэдэй шэнжэлжэ үзэхэдэ, һайрамай уһан ургамалда айхабтар туһатай байһаа. Тиимэһээ саһанай хайлажа байха үедэ балгашье һайрам алдангүйгөөр тарялан, сабшалан, бэлшээри дээрэ тогтоожо абаха эрилтэ табигдана. Эндэ колхоз, совхозуудай мелиораторнууд, агрономууд, районуудай уһалууриин управленинүүдэй үүрэ тон ехэ. Энэ хүдэлмэриие зохидоор эмхидхэхэ, хаана ямар аргаар һайрам тогтоожо абаха, тэндэ хүдэлхэ хүнүүдые нэмэжэ табиха, бүхы луговодуудые, тарялан дээрэ ажаллаха звенонуудые элсүүлхэ шухала. Энэ талаар Хяагтын районой «Родина», «Заря» колхозууд, Алтайн совхоз баян дүй дүршэлтэй. Эдэ ажахынууд жэл бүри һайрам ехээр тогтоожо, орооһо таряагай, үбһэ ногооной баян ургаса абажа шададаг. Мүн Бэшүүрэй районой олохон ажахынууд саһанай уһа хэрэглэдэг.

Гадна, хабартаа ажахы бүхэндэ бүлүүр станцинууд, уһалууриин системэнүүд, уһа сасадаг машинанууд дүүрэн хүсөөрөө, үдэр, һүнигүй хэрэглэгдэхэ зэргэтэй, арга боломжонуудниье айхабтар ехэ. Мүнөө үедэ республикын колхоз болон совхозуудта аяар 785 бүлүүр станци, уһа сасадаг 664 машина бии. Теэд эдэ машинанууд хүсэлөөр хэрэглэгдэнэгүй. Газар уһалха сагай тулажа ерээд байхада, машина, техникын олохониинь заһабарилагдаагүй байһаар. Эндэ Госкомсельхозтехникын отделенинүүд техническэ туһаламжа саг дары хүргэнэгүй, хүдэлмэриин үедэ тэдэниие техническэ талаар мууса харууһална. Иимэ баримтанууд Яруунын, Хэжэнгын, Түнхэнэй районуудта үзэгдэнэ. Эдэ дутагдалнуудые дары усадхажа, бүхы бүлүүр станцинуудые, уһа сасадаг машинануудые тусхай звено, бригадануудта даалгажа үгэхэ, тиимэ коллективүүдэй ажалай түлөөһые абаһан ургасатайнь холбохо шухала.

Тиин газараа оролдосотой һайнаар уһалха зуураа, тэрээнэ үтэгжүүлхэ хэрэгтэй байһаниинь эли. Имагтал уһалуури үтэгжүүлгэ хоёрые хамта хэрэглэһэн лэ түрүүшүүл баян ургаса туйладаг байна.

Тарялан, сабшалан дээрэ, нэн түрүүн уһалагдадаг газарта органическа болон минеральна үтэгжүүлгэ гаргаха хүдэлмэри энэ хоёр һарын туршада илангаяа хурданаар ябуулагдаха зэргэтэй. Юуб гэхэдэ, мүнөө дээрээ энэ хүдэлмэри урда жэлэйхиһээ гээгдэлтэй байна бшуу.

Агротехническэ эрилтын ёһоор, энэ жэлдэ наг шэбхэ нэн түрүүн тарялан дээрэ, паар болгогдохо газарта гаргахаар хараалагданхай. Тиимэһээ ажахынуудай агрономууд органическа болон минеральна үтэгжүүлгэнүүдые зүбөөр, аша үрэ ехэтэйгээр хэрэглэхэ тусхай түсэб, графигай табижа, тэрэнэй дүүргэлтын хойноһоо нарин хиналта табиха болоно. Минеральна үтэгжүүлгэнүүдые миин газаар дээгүүр сасажархиха бэшэ, харин тэрэниие ургамалай үндэһэндэ дүтэ оруулха шухала гэжэ тоологдоһон байна. Энэ ушарта ажахы бүхэндэ хуушан сеялкэнүүд заһабарилагдажа, минеральна үтэгжүүлгэнүүдые тарялангай хүрьһэндэ оруулхаар бэлдэгдэхэ эрилтэтэй.

Тэрэшэлэн габшагай хоёр һарын туршада сабшалан, тарялан шэнээр хорёолхо, хуушануудыень заһабарилха талаар ехэ хүдэлмэри хэгдэхэ ушартай. Субботнигууд, воскресннигууд эмхидхэгдэжэ, олон колхозууд, совхозуудай хүдэлмэрилэгшэд, алба хаагшад болон промышленна предприятинуудай коллективүүд эдэбхитэйгээр хабаадажа, ажахынуудта ехэ туһа хүргэхэ арагатай. Юуб гэхэдэ, партиин XXVI съездын шиидхэбэриин ёһоор энэ жэлдэ, саашадаашье үбһэ, тэжээл ехээр үйлэдбэрилжэ, олониитын бэшэ, мүн айлнуудай хубиин адууһа малые тэжээлээр хангаха зорилго табигдана ха юм.

Мүн һайжаруулагдаһан газараа, уһалагдаха, үтэгжүүлэгдэхэ газараа зүбөөр, аша үрэ ехэтэйгээр хэрэглэхэ тушаа заахашье мартажа болохогүй. Эндэ хэгдэһэн гаргашые хүсэдөөр харюулхын тула үндэр баян үгэмөөр ургамалнуудые тэндэ тариха, һайн сортын үрэһэ хэрэглэхэ шухала. Энэ талаар район бүхэндэ жэшээнүүд бии. Олонхи ажахынууд иимэ газартаа силосто орохо ургамалнуудые (кукуруза), хартаабха болон овощ, корнеплодуудые таридаг, үрэһэнэй таряа абаха участогуудые эндэ түхеэрдэг байна.

Тарялан, сабшалангай үрэжэл дээшэлүүлхэ, газараа уһалха хүдэлмэриие эмхитэй һайнаар ябуулжа, хабарай тарилгые эрхим шанартайгаар үнгэргэжэ, бүхы ургамалнуудай, үбһэ ногооной баян ургаса абахын түлөө хаа хаанагүй социалис мүрысөөн үргэнөөр дэлгэрүүлэгдэхэ ёһотой. 1981 ондо тэжээл үйлэдбэрилхэ түсэбөө үлүүлэн дүүргэхэ, шанарыень дээшэлүүлхэ, мүн хартаабха, овощ ургуулха талаар отрядууд болон звенонуудай, цехүүдэй, колхоз болон совхозуудай, районуудай хоорондо социалис мүрысөө эмхидхэхэ, түрүүшүүлые материальна болон моральна талаар урмашуулха гэһэн тогтоол КПСС-эй обком, республикын Министрнүүдэй Совет, облсовпроф болон ВЛКСМ-эй обком һаяхан абаһан байна.

КПСС-эй XXVI съездын болоһон арбан нэгэдэхи табан жэлэй түрүүшын жэлые баян ургасын жэл болгохын тула хүдөөгэй ажалшадай хүсэ эрмэлзэлые хүгжөөхэ, социалис мүрысөө шалабаритайгаар эмхидхэхэ гээшэ партиин райкомуудай, колхоз болон совхозуудай партийна организацинуудай мүнөөдэрэй эгээн шухала, дайшалхы зорилго мүн.

ОБЛАСТНОЙ БА ГОРОДСКОЙ ПАРТИЙНА ОРГАНИЗАЦИНУУДАЙ ЭДЭБХИТЭДЭЙ СУГЛААН ТУХАЙ

ИНФОРМАЦИОННО МЭДЭЭСЭЛ

Үсэгэлдэр, мартын 27-до Улаан-Үдэдэ областной ба Улаан-Үдын городской партийна организацинуудай эдэбхитэдэй суглаан болоно дүүрэбэ.

«КПСС-эй XXVI съездын дүнгүүд болон партиин съездын шиидхэбэринүүдһээ, КПСС-эй ЦК-гай Генеральна секретарь Л. И. Брежневэй хэһэн тоосоото элидхэлһээ үндэһэлэн, областной ба Улаан-Үдын городской партийна организацинуудай бэелүүлхэ зорилгонууд тухай» асуудал энэ суглаан дээрэ зүбшэн хэлсэгдэв. Тус асуудалаар КПСС-эй обкомой нэгэдэхи секретарь А. У. МОДОГОЕВ элидхэл хэһэн байна.

Элидхэл зүбшэн хэлсэлгэдэ КПСС-эй Улаан-Үдын горкомой нэгэдэхи секретарь, партиин XXVI съездын делегат А. М. БЕЛЯКОВ, КПСС-эй Захааминай райкомой нэгэдэхи секретарь С. С. БАДМАЕВ, «Байгал» гэжэ һуралсалай-туршалгын ажахын һаалишан, КПСС-эй XXVI съездын делегат Л. Н. СЕДЫХ, КПСС-эй Хэжэнгын райкомой нэгэдэхи секретарь Р. Г. БАЯРТУЕВ, «БАМтоннельстрой» гэжэ барилгын управлениин начальник В. А. БЕССОЛОВ, Улаан-Үдын локомотив-вагон заһабарилгын заводой слесарь Н. Ж. БУРЦЕВ, КПСС-эй Гусиноозерскын горкомой нэгэдэхи секретарь А. С. АРЖАНОВИЧ, үйлэдбэриин «Забайкаллес» нэгэдэлэй генеральна директор В. Р. ВОРОЖЕЙКИН, КПСС-эй Октябрьска райкомой нэгэдэхи секретарь И. А. АНТАКШИНОВА, «Востоксибуголь» нэгэдэлэй генеральна директор В. З. БЕСЕДИН, Бэшүүрэй районой Бодонгуудай совхозой директор, КПСС-эй XXVI съездын делегат Д. Ц. ЦЫДЕНЖАПОВ, Зүүн-Сибириин түмэр замай начальник Ш. О. ЦЫНЦАДЗЕ, КПСС-эй обкомой пропаганда ба агитациин таһагые даагша В. М. ЛЕОНОВ, Яруунын районно Соведэй гүйсэдкомой түрүүлэгшэ В. З. АЛСАХАЕВ, Улаан-Үдэ городой 22-дохи дунда һургуулиин директор Н. Н. ДУБАТОВКО гэгшэд хабаадаһан байна.

Партийна эдэбхитэдэй суглаан дээрэ А. У. МОДОГОЕВ түгэсхэлэй үгэ хэлээ.

Партийна эдэбхитэдэй суглаан зүбшэн хэлсэгдэһэн асуудалаараа дэлгэрэнгы тогтоол батала абаа.

ХУРЬГАДАА ТОБИР ТАРГАНААР ТҮЛЖҮҮЛЭЕ!

ЕХЭ ЗОРИЛГОНУУДААРАА УРМАШАН...

(Зэдын районой «Коммунизм» колхозой ахалагша хонишон Г. Г. Цыремпиловагай хөөрөөнһөө)

Манай отарын коллектив хонидой түл абалгын энэ халуун үедэ боложо үнгэрһэн түрэл партиингаа ээлжээтэ XXVI съездын шиидхэбэринүүдээр, партиин ба совет арадай шэнэ табан жэлэй үндэр хараа түсэбүүдээр зоригжон, эршэтэйгээр хүдэлжэ байна. Тэдэнэр продукци элбэг ехээр үйлэдбэрилхэ хубиингаа түсэб, зорилгонуудые тодорхойлон хараална.

Съездын нээгдэһэн үдэр хонид хурьгалжа эхилээ һэн. Энэ дэмбэрэлтэй ушар бидэниие бүхы хүсэ шадалаа элсүүлэн, үшөө эршэмтэй һайнаар хүдэлхыемнай уялгалһаниинь мэдээжэ. Мүнөөшье ажалайнгаа эршэ буруулаагүй зандаабди.

Хонишод, хурьгашаднай хоорондоо эбтэй зэтэйгээр хүдэлдэг гэжэ тэмдэглэхэ хэрэгтэй. Манай хүбүүн Ойдоб Цыремпилов хони харууһална. Хонишон В. Данзанов ажалдань хамһалсадаг юм. Дүршэлтэй хурьгашад А. Доржиев, В. Аюрзанаев гэгшэд хурьгадые абажа, гарзагүйгөөр түлжүүлхэдэмни хэмгүй ехэ туһа хүргэнэ. Тэдэнэй ажал хүдэлмэриие зүбөөр эмхидхэхые оролдоноб.

Эхир хурьгадта бидэ онсо анхарал хандуулнабди гэжэ тэмдэглэхэ шухала. Тэдэниие зүбөөр харууһалха, эдеэлүүлхын хойноһоо нарин хиналта табигданхай. Бригадна онол аргаар хурьгадые абажа түлжүүлдэг болоһоор үнинэйбди. Энэ шэнэ арга урдынхидаал ээлжээгээр хурьгадые абажа түлжүүлһэндэ орходоо алишье талаараа зүйтэй гэжэ һанагшаб.

Үбһэ тэжээлнай энэ үбэлжэлгэдэ хүсэд хүрэхэ бээз гэжэ һананаб. Томорюун хурьгадтаа шанар һайнтай хангал үбһэ эдюулнэбди. Мүн талха таряанай зүйл таһалгаряагүй үгтэнэ. Ушар иимэһээ хонишод, хурьгашадайнгаа ажалые зүбөөр эмхидхэжэ, хурьга абажа түлжүүлгын технологи наринаар сахяал һаа, үндэр дүн туйлаха бүрин арга боломжотойбди. Энээнэйл тулада оролдон хүдэлнэ гээшэбди.

Байгша оной мартын 10-най байдалаар манай отарада 608 эхэ хонинһоо 660 хурьган абтаад, мүнөө гарза хоролтогүйгөөр түлжүүлэгдэжэ байна. Хурьгалха хонид үшөөшье бии. Тобшоор хэлэбэл, отарымнай коллектив туйлаһанаа алданагүй, харин улам арьбажуулан, шэнэ табан жэлэй түрүүшын ондо районойнгоо зуутан-хонишодой зэргэдэ бата һуурияа эзэлхэ зорилготой.

Партиин съездын материалнуудтай бидэ ехэ һонирхолтойгоор танилсабабди. Съезд дээрэ нүхэр Л. И. Брежневэй хэлэһэн түгэсхэлэй үгэ сэдьхэл зүрхыемнай доһолгоо. КПСС-эй ЦК-гай Генеральна секретаряар Л. И. Брежневэй дахинаа һунгагдаһандань ехэ урма баяртайбди. Мүнөө бидэ абаһан хурьгадаа гарзагүйгөөр түлжүүлжэ, үбэлжэлгэеэ амжалтатайгаар үнгэргэхэ хүсэлэнтэйбди.

ЭМХИТЭЙГЭЭР

Георгий Мархаевич Бимбаев гэр бүлөөрөө хорёод жэлэй туршада хонишоноор хүдэлнэ. Энэ хугасаа соо эрхим ажалаараа шалгаржа. Үдынгөө совхоз соо суутай болонхой.

— Мүнөө түл яһала һайнаар абтажа байна. Хонин бүриһөө хурьга түлжүүлхэ гэһэн уялгала дүүргэхэл гэжэ оролдожо байнабди, — гэжэ ахалагша хонишон манда мэдүүлбэ.

Дүршэлтэй хонишоной ажал хэрэгтэй танилсахала баярламаар байгаа. 1001 эхэ хонинһоо 900 гаран хурьгадые абаад, түлжүүлжэ байна. Эхэ хонидын тобир тарганууд, түлынишье өөдэргэн, сэбэрнүүд. Хуурай, дулаан хоёр байра соонь саб-сагаан хурьгад мааралдан дэбхэрэлдэхэнь харагдана. Хонидойнгоо байрануудые һайса дулааланхай, тэлээн соонь калорифер тодхогдонхой.

— Байгша ондо хэды тэжээлээр муушье һаа, яһала бараг ондо орохо байхабди. Абаһан хурьгадаашье бүрин бүтэн томо болгожо тушаахабди, — гэжэ хурьгадаа хүхүүлжэ байһан Галина Цыреновна һамганиинь нэмэбэ.

Мүнөө түл абалгада Ширап хүбүүниинь дунда һургуули дүүргэһэнэйнгээ һүүлээр эхэ, эсэгэдээ хамһалсана. Донлок, Баир хүбүүдынь һургуулида һуража байгаашье һаа, забһартаа ехэхэн туһа үзүүлнэ. Римма Жалсанова тэдэндэ 2-дохи жэлээ туһамаршанаар хүдэлнэ.

Ахалагша хонишон жэл бүри хүбүүдээрээ звено боложо, үбһэеэ сабшадаг заншалтай юм. Нёдондо ган гасуур жэлдэ 300 центнер һайхан үбһэ бэлдээ һэн.

Галина Цыреновна, Георгий Мархаевич Бимбаевтан үнэр баян айл юм. Иимэ ажалша бэрхэ хонишод совхоздонь олон даа. Эдэнэрэйл хүсөөр тус ажахы энэ жэлдэ 10 мянга гаран хурьга түлжүүлхэ түсэбтэй. Эдэ үдэрнүүдтэ бүхы совхозоороо 7 мянга гаран хурьга түлжүүлжэ байна.

Эрхим түрүү хонишодой дундаһаа Шойсорон Гунтыповые дурдахаар. Энэмнай 520 эхэ хонинһоо 400 гаран хурьга абаад байна.

Тэрэшэлэн Иван Иванович Мишенин оролдосотой ажалаараа совхоз соогоо мэдээжэ болонхой. Нёдондо тэрэ зуутанай тоодо оролсоо һэн. Мүнөө 400-гаад хурьгатай болоод, гээлтэ хоролтогүйгөөр түлжүүлнэ. Хонидынь хурьгалжа үргэлжэлһөөр.

— Энэ түрүү хонишомнай мүнөөнһөө сабшалан дээрэ тоһо халяажа, хабартаа газараа уидалуулхаар бэлдэжэ байна, — гэжэ совхозой парткомой секретарь Н. Д. Ламханов хөөрэнэ.

Сулөө забдагүй энэ харюусалгатай үедэ түб һууринай соёлой байшангай тусхай бригада хонишодто наада харуулдаг, һонирхолтой хөөрэлдөө хэдэг заншалтай болонхой. Тэдэнэр графигай ёһоор неделиин четверг бүхэндэ отарануудта ерэдэг юм.

Ингэжэл энэхи совхозой хонишод бүхы хүсэл оролдолгоёо гарган, абаһан хурьгадаа бүрин бүтэн түлжүүлжэ, партиингаа XXVI съездын шиидхэбэринүүдые бэелүүлхын түлөө туха сулөөгүй ажаллажа байна.

Д. ДОНДОКОВ.

Хорин район.

Эхэ-герой Р-Ц. Б. Бадужинова наһанайнгаа нүхэр Радна Самбуевич Раднажаповтай хорёод жэлдэ хонишодоор хүдэлхэдөө, ходоодоо социалис мүрысөөнэй түрүү зэргэдэ ябаһан юм. Оролдосотой ажалша бүлэ арбан нэгэдэхи табан жэлдэ ехэ зорилгонуудые урдаа табинхай.

ЗУРАГ ДЭЭРЭ: Сэлэнгын районой «Бестужевский» совхозой хонишон Р.-Ц. Б. Бадужинова.

Н. ДРИГЕНОВЭЙ фото.

ЭХЭ ОРОНДОО — ГАБШАГАЙ АЖАЛ

Ленинскэ комсомол, совет залуушуул Коммунис партиин дотоодын болон гадаадын политикые халуунаар һайшаан дэмжэнэ, КПСС-эй XXVI съездын түүхэтэ шиидхэбэринүүдые үүсхэл эдэбхитэйгээр бэелүүлнэ.

ВЛКСМ-эй ЦК-гай мартын 25-да Москвада болоһон пленумдэ хабаадагшад энээн тухай хэлсэһэн байна. Ороной коммунистнуудай дээдэ хуралдаанай дүнгүүд, тэрэнэй шиидхэбэринүүдһээ үндэһэлэн, комсомолой организацинуудай бэелүүлхэ зорилгонууд тэрээн дээрэ зүбшэн хэлсэгдэбэ.

ВЛКСМ-эй ЦК-гай нэгэдэхи секретарь Б. Н. Пастухов элидхэл хэхэдээ, нүхэр Л. И. Брежневэй хэһэн партиин ЦК-гай тоосоото элидхэлые, партийна съездын бусад документнүүдые эхин организацинуудта үргэнөөр шудалжа байна гэжэ тэмдэглээ. «КПСС-эй XXVI съездын шиидхэбэринүүдые бодото дээрэнь бэелүүлхэ!» гэһэн бүхэсоюзна ленинскэ тоосоон саашанхи жэлнүүдтэ комсомолой бэелүүлхэ үзэл сурталай-хүмүүжүүлгын бүхы хүдэлмэриин гол хубинь болохо ёһотой. Тэрэнэй үедэ хубиингаа комплексно түсэбүүдые дүүргэхын түлөө хүбүүд, басагадай харюусалгые али бүхы талаарнь дээшэлүүлхэ, тодорхой даабаринуудые хүгжөөхэ хэрэгтэй.

Хүниие хүмүүжүүлгэ ба ажал таһаршагүй холбоотой юм. Баатар габьяата ёһо заншалнуудтаа үнэн сэхэ ВЛКСМ «Арбан нэгэдэхи табан жэлдэ — залуушуулай габшагай ажал, эрдэм мэдэсэ, үүсхэл эдэбхи, зохёохы хэрэг!» гэһэн уряа гаргаһан байна. Түрүү технологиие нэбтэрүүлгэдэ залуу ажалшадай хүсэлэл оролдолгонуудые элсүүлхэ, хүдэлмэриин эгээл арьбалалта ехэтэй арга онолнуудые шудалһан хүнүүдэй дүй дүршэлые дэлгэрүүлхэ гээшэ ВЛКСМ-эй комитедүүдэй гол зорилго болоно.

Арадай ажахын 130 гаран томо ехэ барилга комсомолой бүхэсоюзна габшагай барилганууд гэжэ соносхогдоо гээд элидхэлшэ тэмдэглээ. Энэ табан жэлдэ хахад миллион шахуу хүбүүд, басагад комсомолой путёвкоор иишэ хүдэлхэеэ ерэхэ юм.

Ороной коммунистнуудай хуралдаан дээрэ үргэнөөр хэлсэгдэһэн эдеэ хоолой программые бэелүүлгэдэ хабаадаха гээшэ комсомолой шефтэһэ абалгын гол шэглэл мүн. Мал ажал хадаа ВЛКСМ-дэ габшагай ажал болонхой. РСФСР-эй Хара бэшэ хүрьһэтэ нютагые хүгжөөлгэдэ комсомол онсо анхаралаа хандуулна. Эндэ эбтэй зэтэйгээр, эршэмтэйгээр хүдэлхэ гэһэн партиин уряа залуушуулда зорюулагданхай гэжэ үгэ хэлэгшэд мэдүүлбэ.

ВЛКСМ-эй ЦК-гай пленум арадай ажахын элдэб һалбаринуудые шефтэжэ абаһан комсомолой организацинуудай ажал ябуулгые шэнжэлээ.

Ленинскэ комсомол коммунис байгуулалтын асари ехэ зорилгонуудые бэелүүлгэдэ горитой хубитаяа оруулха, шэнэ табан жэлдэ үндэр уялгануудые дүүргэхэ юм гэжэ пленумдэ хабаадагшад найдуулба.

(ТАСС).

ТАСС — ШЭНЭ һОНИН

АМГАЛАН БАЙДАЛАЙ, ХҮГЖЭЛТЭ ДЭБЖЭЛТЫН АША ТУҺАДА

ДУБНА. (Московско област). Мартын 26. (ТАСС). ...на шэнжэлгэнүүдые хэ... хорин табан жэлэйнгээ тэмдэглэжэ байгаа Нэгэдэмэл институдай ажал ...тань — эрдэм наукын ...ар социалис нэгэдэлэй ...одо жэшээ болоно. Со... оронуудай уласхоо...дын энэ түбэй эрдэмтэд ... табан жэлэй туршада ... жэнэхэн хуби...ай ба атомай ядрогой ... сагай физикые хүг... хэрэгтэ ниилээд ехээр ...таа оруулаад. Инсти... дэлхэйн ехэ шэнжэл...дэг эмхи зургаануудай ... оронхой.

Институт өөрынгөө бүхы ажал ябуулгаар ядерна элшэ хүсые бүхы хүн түрэлтэнэй аша туһада, имагтал амгалан зорилгодо ашаглаха хэрэгтэ туһа хүргэхэ байха». Институдай уставай эдэ үгэнүүд тэрэнэй түбэй эрдэмтэдэй ходоодоо баримталдаг нангин зорилго болонхой.

Ойн баярай суглаан «Мир» гэжэ соёлой байшан дотор болобо. Суглаанда хабаадагшад нүхэр Л. И. Брежневэй эльгээһэн амаршалгые туйлай ехэ баяртайгаар угтаа. Тэрэниие КПСС-эй Московско обкомой нэгэдэхи секретарь В. И. Конотоп уншаба.

Институдай директор академик Н. Н. Боголюбов үгэ хэлэхэдээ, социалис оронуудай ядерна түб өөрынгөө ойе горитой амжалтануудтайгаар угтаба гэжэ тэмдэглээ. Научна шэнжэлгэнүүдэй гайхамшаг үрэ дүнгүүд ба техническэ туйлалтанууд — институдай ажал ябуулгын дүн болоно. Манай институт дээдэ зэргын мэргэжэлтэй, шухаг научна һургуули болонхой гэбэ.

Нэгэдэмэл институдта хабаададаг оронуудай дипломатическа түлөөлэлгэтэ эмхинүүдэй толгойлогшонор, элшэн түлөөлэгшэд институдта тэдэ оронуудай партинууд болон правительствануудай хүтэлбэрилэгшэнэрэй эльгээһэн амаршалгануудые уншан соносхоо.

Нэгэдэмэл институт Вьетнамда ядерна физикэ шэнжэлхэ ба хүгжөөхэ хэрэгтэ хубитаяа ехээр оруулһанай түлөө Вьетнамай «Хани барисаан» гэжэ орденоор шагнагдаа.

ПРОГРАММА АМЖАЛТАТАЙГААР ДҮҮРГЭГДЭНЭ

НИИДЭЛГЭ ЗАЛАН ХҮТЭЛХЭ ТҮБ, Мартын 26. (ТАСС). Уласхоорондын экипаж научна шэнжэлгэ хэдэг «Салют-6» — «Союз Т-4» — «Союз-39» гэжэ комплекс дээрэхи хүдэлмэреэ амжалтатайгаар үргэлжэлүүлжэ байна. Владимир Джанибеков, Жугдэрдэмидийн Гуррагча түсэбөөр хараалагдаһан совет-монгол хамтын туршалгануудые дүүргэнэ, Владимир Коваленок, Виктор Савиных тэдээндэ туһа хүргэнэ, замбуулинай дэйдэдэ комплексын ниидэхэ зүг шэглэлэй хүдэлмэрилхэдэ тааруу байлгые хинана, станциин түхеэрэлгэнүүд ба научна аппаратурые шалгана.

Медико-биологическа туршалганууд, геофизическэ ба физико-техническэ шэнжэлгэнүүд мүнөөдэрэйнь программада оруулагданхай. Хүнгэрэн хөөрэлгын оршон байдалда хүнэй бэе махабадай дадасын онсо илгаанууд тухай мэдээнүүдые суглуулха зорилготой «биоритм», «хүдэлмэрилхэ хаба шадабари», «Нептун» гэжэ туршалганууд хэгдэһэн байна. Тусхайлан хэлэбэл, «Нептун» гэдэг туршалгань ниидэлгын үедэ космонавтнуудай харасын ямараар хубилдаг байһые шэнжэлхэ зорилготой.

Болгариин мэргэжэлтэдэй бүтээһэн «Спектр-15» гэдэг спектрофотометрые, станци дээрэхи фотоаппаратурые хэрэглэн, уласхоорондын экипаж энэ үдэр «Горизонт-заря», «Иллюминатор» гэһэн туршалгануудые хээ.

Космонавтнууд совет болон монгол мэргэжэлтэдэй тодорхойлон хараалһан физико-техническэ хэдэн туршалгануудые мүн лэ хэбэ. Эдэнэйнь үрэ дүнгүүд Газарай байгаалин баялигуудые замбуулинһаа шэнжэлхэ онол аргануудай ашаг үрые ехэ болгохо юм.

Үдэшэндөө, холбооной телевизионно хоёр сеансын үедэ, совет ба гадаадын корреспондентнүүдтэ зорюулжа, уласхоорондын экипажай пресс-конференци үнгэргэгдэхэ.

Телеметрическэ мэдээсэлэй мэдээнүүдэй, космонавтнуудай элидхэлнүүдэй ёһоор, научна шэнжэлгэ хэдэг комплексын ниидэлгэ һайнаар үнгэржэ байна.

Нүхэд Коваленогой, Савиныхай, Джанибековэй, Гуррагчагай бэень элүүр һайн ябана.

ШЭНЭ, ЕХЭ ЗОРИЛГОНУУДЫЕ БЭЕЛҮҮЛХЭ

Хүдөө ажахые үйлэдбэриин-техническэ талаар хангаха СССР-эй Гүрэнэй комитедэй предприятинууд болон эмхинүүдэй эдэбхитэдэй суглаан Москвада хүдэлмэреэ дүүргэбэ. КПСС-эй XXVI съездын шиидхэбэринүүдтэ үндэһэлэн, коллективүүдэй бэелүүлхэ зорилгонууд тэрээн дээрэ зүбшэн хэлсэгдээ.

Үгэ хэлэгшэд — СССР-эй хүдөө ажахын министр В. К. Месяц, республикануудай, хизаарнуудай, областьнуудай нэгэдэлнүүдэй түрүүлэгшэнэр, райсельхозтехникые эрхилэгшэд, заһабарилгын предприятинууд болон эрдэм-шэнжэлгын эмхи зургаануудай хүтэлбэрилэгшэд — үйлэдбэриин ашаг үрые дээшэлүүлхэ асуудалнуудта гол анхаралаа хандуулһан байна. Үйлэдбэриин хүсэнүүдые хурдан түргэнөөр ашаглалгада оруулха, колхоз, совхозуудта түрүү аргануудые, шэнэ техникэ ба технологиие нэбтэрүүлхэ, дүршэл шадабаритай мэргэжэлтэдые бэлдэхэ шухала гэжэ тэмдэглэгдээ. Мал ажал дээрэ хүндэ хүшэр хүдэлмэриие дары түргөөр оньһожоруулха, оньһон техникээр хангаха хэрэгые эмхидхэхэ, хэрэглэгшэдтэ запас частьнуудые нэгэ газарһаа эльгээхэ шухала.

СССР-эй Госкомсельхозтехникын предприятинууд болон эмхинүүдэй КПСС-эй XXVI съездын шиидхэбэринүүдые бэелүүлхэ талаар түсэбтэ табан жэлдэ хараалагдаһан хүдэлмэриин программа баталагдаһан байна.

СССР-эй Министрнүүдэй Соведэй Түрүүлэгшын орлогшо З. Н. Нуриев эдэбхитэдэй суглаан дээрэ үгэ хэлэбэ.

(ТАСС).

Комсомолой ажабайдал

ЗАЛУУШУУЛАЙ ХУБИТА ЕХЭ

Манай районой комсомольшууд болон залуушуул КПСС-эй XXVI съездын шиидхэбэринүүдээр зориглонхой, политическэ ба ажалай айхабтар ехэ дэбжэлтын оршон байдалда ажаллажа байна. Мүнөө арбадахи табан жэлэй түрүүшын жэлэй түсэбтэ даабаринуудаа болон социалис уялгануудые бэелүүлгэдэ промышленна предприятинуудаймнай 1070 залуу хүбүүд, басагад эдэбхитэйгээр хабаадажа байнхай. Эдэнэй гурбанайнь нэгэ хубинь эдэ дундаа һургуулитай мэргэжэлтэд болоно. Эндэ эмхидхэгдэһэн комсомол-залуушуулай 19 коллективтэ бүхыдөө 220 хүбүүд, басагад ажаллана. Тэдэнэй дунда Холтоһоной уурхайн проходчик А. Лыгденов, шанаржуулгын фабрикын хүдэлмэришэн Л. Половинкина, Юнхээрэй уурхайн электрослесарь П. Татарников болон бусад бии.

Тэрэшэлэн районоймнай совхозуудай түсэбтэ даабаринуудаа бэелүүлхэ хэрэгтэ хүдөө ажахын хүдэлмэрилэгшэд залуушуулай баһал сэгнэшэгүй хубитаяа оруулжа байһаниинь эли. Мүнөө тэдэнэй «Эрхим комсомол-залуушуулай коллектив» гэһэн нэрэ зэргэдэ хүртэхын түлөө мүрысэнэ. Энэ мүрысөөндэ һү һаалиин найман фермэ, хонишодой долоон бригада, мал шахан таргалуулха 9 гүүртэ болон тракторно-таряан ажалай 4 бригада хабаадана. Һү һаалиин фермэнүүд энэ табан жэлэй түрүүшын жэлые яһала һайнаар эхилбэ. Жэшээлхэдэ, Хамниин совхозой Самсалай һү һаалиин фермын комсомол-залуушуулай коллективэй гэрэһэн гурбан һара соо түйлэһэн дүнгүүдынь нёдондо жэлэйхиһээ нилээд дээгүүр юм. Мүн Харацайн совхозой түбэй комсомол-залуушуулай фермынхид һү гүрэндэ худалдаха түрүүшын кварталай түсэб болзорһоонь урид дүүргэжэ шадаа. Һаалишан Любовь Намдакова, хонишод Татьяна Базарова, Раиса Мункуева, Вера Будажапова болон бусад онсо шалгарна.

Хүдөөгэй комсомольшуудай гол зорилгонуудай нэгэн гэхэдэ, тариан болон ногооной ургаса дээшэлүүлхэ хүдэлмэри болоно. «Районой эрхим механизатор» гэһэн хүндэтэ нэрэ зэргэдэ хүртэхын түлөө 120 механизаторнууд тэмсэжэ байнхай. Үнгэрһэн жэлдэ энэ нэрэ зэргэдэ «Михайловский» совхозой механизаторнууд В. Карнаков, С. Базаров гэгшэд хүртөө һэн.

Мүн районой комсомольшуудтай хамта һургуулиин һурагшад нииитын малай үбэлжэлгые һайнаар үнгэргэхэдэ шадаха хэрэгтэ туһална. Байгша ондо һурагшадай хүсөөр 145 байра бэлдэгдэһэн, улаан булангууд шэмэглэгдэһэн байна. Намар, үбэлэй үедэ малшадай урда 58 концерт наадан харуулагдаа. Бүхы һургуулинуудай ахалагшын классай һурагшад малай гүүртэ, отара, һү һаалиин фермэнүүдые шефтэ абанхай, ходо тэдэндэ ошожо, туһалжа байдаг болонхой.

ВЛКСМ-эй XVIII съезд дээрэ һурагшадые ажалда дуратайгаар хүмүүжүүлхэ хэрэг улам һайжаруулха тухай заагдаа һэн. Мүнөө үсын үйлэдбэри шэнэ оньһон техникээр хангагдажа, хүдэлмэриин бүхэндэ ехэ эрилтэнүүдые табина. Тиимэһээ һурагшадые аха классуудта һуража байхадаа, тэдэнэй техникэтэй танилсажа, гүнзэгы мэдэсэтэй болохо ёһотой бшуу. Энэ шухала хэрэгтэ районой һургуулинууд горитой анхарал хандуулна. Һүүлэй долоон жэлэй туршада мянга гаран һурагшад дунда һургуулиин дүүргэхэдөө механизаторай үнэмшэлгэ абажа гараад, олонхинь һайнаар ажаллажа байна.

Район дотор залуушуулые түрэл нютагтаа үлөөхэ талаар ехэ хүдэлмэри ябуулагдана. КПСС-эй XXVI съездын болоһон үдэрнүүдтэ Улаатын дунда һургуулиин 24 һурагшад түрэл совхоздоо үлэжэ хүдэлхэ тухай урла гаргажа, районойхоо һургуули дүүргэжэ байгаа һурагшадта хандаһан байна. Энэ урялагай үргэнөөр дэмжэгдэжэ байһаниинь лабтай.

Мүнөө үедэ районоймнай промышленна предприяти, эмхи зургаан болон совхозуудай комсомол организацинуудай гол зорилгонь гэхэдэ, арбадахи табан жэлэй түрүүшын жэлэй түсэб, абтаһан социалис уялгануудые амжалтатайгаар бэелүүлхэ эрхэ нүхэсэл байгуулха шухала болоно. Тиихэдэ комсомольшууд болон залуушуул мэргэжэл шадабариа, эрдэм, мэдэсээ саг үргэлжэ дээшэлүүлхэ асуудалда анхарха ёһотойбди.

В. ӨЧИРОВ,
ВЛКСМ-эй Захааминай районой нэгэдэхи секретарь.

МАЛ АЖАЛ — онсо шухала һалбари

ҺААЛИШАН НЭРЭЕЭ СУУРХУУЛХААР

Арбан нэгэдэхи табан жэлэй түрүүшын үдэрнүүдһээ «Прибайкальский» совхозой малшад хэзээ хэзээнэйхиһээ эмхитэйгээр ажаллажа, гүрэндөө һү тушааха хоёр һарынгаа түсэбүүдые үлүүлээ. Партиин түүхэтэ XXVI съездые угтуулан, совхозой һаалишад январь—февраль һарануудта 2300 центнер һү һааха түсэбтэй байһан аад, тэрэнээ 2993 центнертэ хүргэжэ, даабаряа 130 процент дүүргэһэн байна. Мүнөө жэлэй үбэлжэлгын хүшэр хүндэ эрхэ байдалда совхозой малшад хоёр һара соо үнеэн бүриһөө 323 килограмм һү һаагаа, энэнь нёдондо жэлэй түрүүшын хоёр һарын дүнгүүдтэй сасуулхада, эгээ 40 килограмм үлүү.

Малшадай дунда дэлгэрһэн социалис мүрысөөнэй февраль һарын дүнгүүдээр тус совхозой Мостовкын, Ильинкын болон Покровкын һү һаалиин фермэнүүдэй коллективүүд, тус фермэнүүдэй эрхим малшад районой Хүндэлэлэй самбарта бэшэгдэһэн алдартай.

I.

«ЭРШЭЭ ҺУЛАДХАНГҮЙ ДАБШАЯ!»

Фермын улаан буланда ороходо, ханада үлгөөтэй байһан «Сахилгаан» хуудаһан бүгэдын анхарал татана. «Хүндэтэ нүхэд! Түрэл партиингаа XXVI съездын угтамжада абаһан социалис уялгануудаа манай Ильинкын фермын коллектив болзорһоонь урид, февралиин 15-да дүүргэбэ. Съездын нээгдэхэ үдэр болотор бидэ 1100 центнер һү һааха, гүрэндэ 960 центнер худалдаха уялгаяа үлүүлээбди. 1216 центнер һү һаажа, 987 центнер һү тушаагаабди. Саашадаашье эршээ һуларуулангүй дабшая!» — гэһэн мэдээсэл хүн бүхэнэй сэдьхэл баясуулжа, баатарлиг ажалай гэршэ болон урялхадал гэнэ. Иимэ амжалта түйлахын тула үбэлэй эгээ хүйтэн һаранудта һаалишад, малшад, мэргэжэлтэд, ажахын хүтэлбэрилэгшэд хэды ехэ хүсэ оролдолго гаргаа гээшэб!

Ажалай үдэрэй тэн багта совхозой парткомой секретарь Александра Григорьевна Черепановатай хамта Ильинкын фермэдэ ерэхэдэмнай, малшад бултадаа ажал дээрэ, үнеэдтээ силос үгэһэнэй удаа малаа сэбэр агаарта гаргахаяа бэлдэжэ байба. Малай байрада ороходоо, үнеэдэй хүшэ тамираар һайн, садхалан байһыень обёорбоб. Малай байра соо сэбэр, хуурай, бүхы оньһон түхеэрэлгэнүүдынь нэгэ жэгдээр хүдэлгэгдэнэ. Үдэрэйнгөө гуримда заншаһан хэбэртэй мал газаашаа яаран үгэнэлдэнэ. Эндэ шэбхэ гаргаха, һү һааха, малаа уһалха хүдэлмэри булта оньһожоруулагдажа, малшадай ажал яһала хүнгэдхэгдэнхэй. Эхэнэрнүүд ябадал дундаа үгэ андалдажа, энеэлдэжэ байгаад, үнеэдээ уяһаань мулталжа, газаашань туужа гаргаад, малайнгаа байра соохи ажал хэжэ ороно.

Һолоомо, нарһанай шэлбүүһэ, минеральна нэмэлтэ бодосуудые ороохоной зүйлнүүдтэй холижо, халуун ууралаар дэбтээгдэһэн тэжээлэй үнэр хангалтана. Һаалишад түмэр хабтагайнуудаар гагнагдажа түхеэрэгдэһэн мантан томо амһартануудсоо уурал һабажа байһан бурдууг худхана. Эндэ фермын үнинэй һаалишадай нэгэн Любовь Яковлевна Чернухинатай танилсажа, хэдэн үгэ андалдабабди.

— Һаагдадаг үнеэдтээ мүнөө хэды Шэнээн тэжээл үгэнэбта?

— Тэжээлэй хоморто һолоомо, шэлбүүһэ хэршэжэ, дабһа, бусад зүйлнүүдые нэмээд, бага зэргэ холимол тэжээл худхажа үгэнэбди. Энэ амһарта соо минии бүлэг үнеэдэй тус тустань 20 килограмм хүртэхэ бурдууг бэлдэгдэнэ. Гадна үнеэн бүхэндэ 10 килограмм силос, 2 килограмм үбһэн үгтэнэл даа. Тэжээл буйлуулһанайл ашаар һү ехэ һаанабди, — гэжэ дүршэлтэй һаалишан хөөрэбэ.

— Февраль һарада танай дүнгүүд ямар һэн бэ?

— Үнгэрэгшэ хоёр һарада яһалашье оролдоо гээшэбди. Съездын болохоёо байхада өөрын бэлэг бариха гэжэ хүсөө юм аабзабди. Хагсуу хүйтэн, тэжээлээр ядуушаг февраль соо үнеэн бүхэнһөө 140 килограмм һү һаахаб гэжэ уялга абаһан хүм, тэгэд тэрэнээ 192 килограммда хүргэхэдөө өөрөөшье баясаа һэм. Хэлэһэн үгэдөө хүрэхэ гээшэ харюусалгатай ха юм даа. Хоёр һарын туршада даадаг үнеэн бүхэнһөө 410 килограмм һү һаагааб.

— Фермэдэтнай түрүү, дүй дүршэлтэй малшад олон гү?

— Захаһаашье гээ һаа, алдуу байхагүй. Минниихиһээ үлүү ехэ һү һааһан эхэнэрнүүд үсөөн бэшэ. Мария Ивановна Трифонова, Любовь Михайловна Лапина, Ольга Ивановна Фролова болон бусад ганса февраль соо үнеэн бүриһөө 200—224 килограмм һү һаагаа.

Шадамар бэрхэ эхэнэрнүүдэй гарта юун унжагайрха һэм, зугаа дундаа ажалаа дүүргээд, һаалишад улаан буландаа сугларба. Хабарай һалхи наран хоёрто хара хүрин болошоһон шарайтай хоёр эрэгтэйшүүл орожо, хөөрэлдөөндэ хабаадаха зорилготой һандалинууд дээрэ һуури эзэлбэ. Эдэмнай коллективэй амжалтада нилээд ехэ хубитаяа оруулһан малшад Валерий Петрович Федосеев, Георгий Федосеевич Викторов гэгшэд байба.

Партиин XXVI съезд дээрэ Л. И. Брежневэй хэһэн элидхэл тухай, түүхэтэ съездын шиидхэбэринүүд тухай хөөрэлдөөн нилээд удаан үргэлжэлжэ, бултанай һонирхол үүсхэбэ. Юрын аад, хүн бүхэндэ алдар соло олгодог ажалтай хүдөөгэй эхэнэрнүүд уласхоорондын түгшүүрилые һуларуулгаар манай партиин съезд дээрэ оруулагдаһан дурадхалнуудые үнэн зүрхэнһөө дэмжэжэ байһанаа мэдүүлхэ зуураа, баруунай элдэб эсын харахис этэгээдүүдэй һэдэлгэнүүдэй ушар удхые ойлгожо, ээбүүрхэжэ байһанаа мэдүүлхэ юм. Оронойнмай, манай республикын экономическа ба социальна хүгжэлтын аласай хараа түсэбүүд малшадай онсо анхарал татана, асуудалнууд ба харюунууд тэдэнэй харасада этигэл найдабариин, хүсэл зоригой ошо бадаруулхадал гэнэ.

—Телевизорээршье сүлөөтэй сагтаа яһала хараабди. Леонид Ильичэй элидхэл, делегадуудай үгэнүүдые, харин аха дүү партинуудай амаршалгануудые шагнахань ехэл һонирхолтой һэн. Фидель Кастрын хэлэхэдэ, оршуулгыень шагнахадаа, сүлөөтэ Кубын арадай тэмсэлээр омогорхожо һуугаа гээшэб, — гээд һаалишан М. А. Викторовагай хэлэхэдэнь, сугларагшад тэдэ үдэрнүүдэй һонинуудые ухаандаа үшөө дахин дабтаһан шэнги бултадаа дуутай һуугаа һэн. Хажуу тээһээ ажаглахада, тэдэнэй нюур шарайда баярай миһэрэл туяаржа байгаа бэлэй.

—Бидэнэр тухайшье хэды эли тодоор хэлэгдээ гээшэб. «Мал ажал хадаа хүдөөдэ габшагай ажалай онсо шухала һалбари мүн» гэһэн нүхэр Л. И. Брежневэй үгэнүүд бидэниие өхэтэ баясуулаа. Мал адуулха, үнеэ һааха гэхэ мэтэ юрын хэрэг тухай аяар съездын ендэр дээрэһээ хэлэхэдэнь, яажа баярлаагүй байхабши, — гэжэ баһа үнинэй һаалишан коммунист Надежда Александровна Ревякина хөөрэлдөөгөө саашань һэргээнэ. Энэ эхэнэр арбадахи табан жэлэйнгээ даабарие болзорһоо урид дүүргэһэн, нёдондо жэлдэ үнеэн бүриһөө 2300 килограмм һү һааһан юм гэжэ парткомой секретарь А. І. Черепанова хөөрэлдөөндэ оролсоно.

Энэ фермын малшад арбан нэгэдэхи табан жэлэй түрүүшын жэлдэ 3700 центнер һү һааха, гүрэндэ 3200 центнер худалдаха уялгаяа байгша оной декабриин 25-да бэелүүлхээр хараална. Бэелүүлхэшье байха!

II.

«БИДЭ ГЭҺЭН БУЛТААРАА»

Ильинкын фермын һаалишадтай хөөрэлдэхэдэмни, тэ-хүсэһэн Шэнги бусад фермэнүүдэй малшадтай уулзахадаа, ажал хэрэгээрнь баһал һонирхоо һэм, мүрысөөн тухай хөөрэлдөөн үргэлжэлөө.

...Үдэшын 6 часта Мостовкын һү һаалиин фермэдэ ерэхэдэмнай, үнеэд түлэг һаагдажа байба. Мүр дээрээ һаадаг аппарадай резинэ хоолой дүнгэһэн эхэнэрнүүд һү тушаадаг таһалга руу һүөөр дүүрэн хүнэгүүдые бариад, хойно хойноһоо һубаринад. Бидэниие дунда наһанай, сэлмэг сэбэрхэн шарайтай эхэнэр угтажа, улаан буланда орохыемнай уриба. Энхэргэн һайхан сэдьхэлтэй фермын эзэн эхэнэрэй байраяа тон ехэ оролдосотойгоор ариг сэбэр болгоһон шэнгеэр энэ улаан булан соо үзэгдөө һэн. Эндэ сэбэр, һаруул, малшан бүхэндэ өөрын кабина, хубсаһа, гуталаа хатааха тусхай түхеэрэлгэ, холодильник, улаан булангай дунда нилээд үргэн стол, дээрэнь, аяга, Шанага ябталаатай, электро-гүсэнүүдшье бии.

Фермые даагша коммунист Тамара Николаевна Горновская абаһаар олон табан үгэгүй, даруухан зантай эхэнэр, бидэнэй асуудалда тобшохоноор харюусаха юм. Фермын коллектив байгша оной февраль һарада һү һааха түсэбөө 166 процент дүүргэжэ, гүрэндэ худалдалгаа 148 процентдэ хүргэһэн байба.

Эндэ үнеэн бүриһөө хоёр һара ,соо 528 килограмм, харин февраль соо 269 килограмм һү һаагаа. Нёдондо жэлдэ фермынхид үнеэн бүриһөө дунда зэргээр 2270 килограмм һү һааһан юм. Эндэшье дүй дүршэлтэй һаалишад олон. Тэдэнэй тоодо Ольга Григорьевна Шитикова,. Людмила Алексеевна Вязьмина, Наталья Давыдовна Пермякова, Антонида Степановна Шелкунова гэгшэд гансашье энэ жэлдэ бэшэ, мүн арбадахи табан жэлэй туршада эрхим бэрхээр ажаллажа гараа гэжэ манай уулзалгада хабаадалсаһан «Прибайкальский» совхозой комсомолой комитедэй секретарь Евгения Зеленовская мэдээсэбэ.

Партиин XXVI съездын хүндэлэлдэ абаһан уялгануудаа тус фермын һаалишад февралиин 10-да дүүргэһэн тухайгаа элидхээ. Тиихэдээ гүрэндэ тушаагдадаг һүнэйнь бүхыдөө шахуу нэгэдэхи сортын гэжэ сэгнэгдээ. Нёдондо 100 үнеэн бүриһөө юрэнхы дээрээ 93 тугал абтаа. Нарай мал түлжүүлхэ талаар тон ехэ дүршэлтэй болоһон Анна Карповна Мезенина нэгэшье гарзагүйгөөр харууһалдаг. Мүнөөшье жэлдэ хоёр һарын туршада тугалнуудай шэгнүүрые А. К. Мезенина 23.5 центнерээр ехэ болгоо. Сүүдхэ бүри нарай тугал бэрхэ малШанай харууһан доро 596 граммаар нэмэнэ гэжэ тоологдонхой.

Энэ фермэдэ малшад эбтэй зэтэй хүдэлдэг. Тамара Николаевна Горновская тус фермэдэ 12 жэл, харин һүүлэй 5 жэл соо фермые даагшаар хүдэлнэ. Ажалайнгаа ээлжээтэ асуудалнуудые улаан буландаа сугларжа, зүбшэдэг, дүндэнтэй социалис мүрысөөндэ ана-мана ябалсадаг һү һаалиин бусад коллективүүдые —Покровкын, Таловкын, Мостовкын фермэнүүдэй малшадта ошожо, танилсахыемнай дурадхаһан юм. Мүрысөөнэй халуун эршэтэ сохидолой һудал барихые гүүдээ согсолдог, ханада үлгөөтэй байһан самбартаа бэшэдэг заншалтай. Мартын 11-нэй дүнгөөр «Мүнөөдэр һаамхай үнеэн бүхэнһөө 11 килограмм һү һаажа, һаалишан Шитикова О. Г. нэгэдэхи һуури эзэлбэ. 25 үнеэнһээ 260 килограмм һү һааһан Пермякова Н. Д. хоёрдохи һуурида, Шелкунова А. С. — гурбадахи һуурида гараба», гэһэн мэдээсэлээр улаан булан соо сугларагшад һонирхоно.

Фермын коллектив өөрын баян түүхэтэй. Арбаад, хоёрёод жэлэй саана, бүри һаяханшье абтаһан Хүндэлэлэй грамотанууд, дипломууд, дурасхаалай гар табилгатай дүрэ-зурагууд — бултадаа шэл шкаф соо нарин нягтаар хадагалагдажа байдаг юм байба. «Совет засагай 50 жэлэй ойн нэрэмжэтэ» гэһэн нэрэ зэргын үнэмшэлгэ, партиин обкомой, республикын Министрнүүдэй Совөдэй, облпрофсовөдэй, ВЛКСМ-эй обкомой Хүндэлэлэй грамота болон олон тоото тэмдэгүүд тус фермын ажалшадай һайн һайхан ёһо заншалнуудые гэрШэлнэ. Эндэ «Түрүү фермэдэ» гэһэн совхозой хүтэлбэриин вымпелтэй зэргэлээд, февраль соо үнеэн бүриһөө 294 килограмм һү һааһан Л. А. Вязьминадэ барюулагдаһан вымпел үлгөөтэй. Хажуудань март һарын түрүүшын арбан хоногто 140 центнерэй орондо 142,8 центнер һүн һаагдаба гэжэ мэдээсэгдэнэ. Үбэлжэлгын үедэ малай фермэдэ соёлой, ажахуудалай, элүүрые хамгаалгын, худалдаа наймаанай талаар хангагшадай ерэһэн тухай тэмдэглэлнүүд бии.

III.

ШАЛТАГААНУУД ХЭЗЭЭДЭШЬЕ ОЛДОХО..

Урма зоригтойгоор ажалаа хэжэ, амжалта түйлажа байһан хүнүүдтэй уулзахадаа, тэдэнэй баярыень хубаалдахаш, юрын ажалшадай үдэр бүриин хэрэгүүд шинии хэрэг шэнги дүтөөр һанагдаха, шэнэ танилнуудаа тон дүтын хүнүүд шэнгеэр мэдэрхэ ушар олон байдаг. Совхозой малшадай дүнгүүдээр баясаһан, шэнэ уулзалгануудһаа шэнэ баяр хүлеэнги. Таловкын фермэдэ хүрэжэ ерэбэбди. Тэд эндэхи комплексын мал нүгөө хоёр фермынхидтэ орходоо, түранхай, һү һаалиньшье доогуур, ажалай эмхидхэл олон дутагдалтай гэжэ ойлгогдобо.

Үдэшын һаам дүтэлбэшые, зарим һаалиШадынь ажалдаа ерээгүй, фермэ дээрэ шуугиан, тойроод байһан һүрэсомоонуудынь ёһотоор хориологдоошьегүй, малдаа үбһэ үгэхэдөө, гээхэ гэшхэхэниинь хэмгүй. Һолоомо болон бусад тэжээл буйлуулгашье ёһо ёһоор дысэ хэгдэдэг байба. Манай ерэһэн үдэр тэжээл буйлуулдаг түхеэрэлгэнүүдынь түлидөөгүй хүйтэн зандаа, хэрШэгдэһэн һолоомон болон бусад зүйлнүүдшье үгы байба. Энэ бүхы задагай байдал түхай асуухада, фермые даагша Е. И. Горкин олон табан шалтагаануудые нэрлээл ааб даа. Үбһэн шэмэгүй, намаглиг газарта сабшагдаһан, хүн зон дутална гэхэ мэтэ.

Тус фермынхид үнеэн бүриһөө 2 һарын туршада орондоо 175 килограмм һү һаагаа, харин февраль һарада 97 килограмм хүргэһэн байна юм. Тиимэһээ фермын коллектив бүхы дээрээ һү һааха, гүрэндэ худалдаха хоёр һарынгаа түсэб дүүргээгүй байшоо.

* * *

Бүхы дээрээ совхозой малшад гүрэндэ һү тушааха талаар район соогоо түрүү һуури эзэлжэ байбашье, бүхы неесэ, арга боломжонууд ашаглагдана гэхын аргагүй. Партиин XXVI съездын шиидхэбэринүүдтэ харюу болгон, совхозой малшад, мэргэжэлтэд хүдэлмэриингөө аша үрэ, шанар эрид һайжаруулха болоо гэжэ найданабди.

Р. БАИРОВ

Совет орон дотор

УКРАИНА:

ФЕРМЭҺЭЭ — ЗАВОДТО

Львовско областиин үшөө нэгэ — Сокальска районой малшад продукцияа һүнэй заводто өөһэдөө абаашахаа болибо. Ажалай харилсаа холбоон тухай ажахынуудтай хэлсээ баталһан предприяти һү фермэ дээрэнь тушаажа абаад, өөрынгөө транспортаар заводтоо абаашана.

Областиин районуудта хүдөөгэй эхилһэн «фермэ-заводто» гэһэн конвейерые хэрэглэжэ эхилһэнэй ашаар һү тушаан абалгын пунктнууд усадхагдажа, ашаа зөөхэ саг алмагдаһан, продукци гээгдэл хоролтодо орохоёо болиһон байна.

Һүнэй заводуудай транспортаар өөрыгөө хангадаг болоһон ушар хадаа хүдөө ажахын продукциин шанарые хүтэлбэрилгын комплексно гуримые саашадань нарижуулан һайжаруулха талаар шухала алхам мүн болоно. Тэрэнэй ашаар областиин колхоз, совхозууд энэ жэлдэ бүхы һүнэйнгөө 96 процентые нэгэдэхи сортоор тушааһан байна. Энэ хадаа Украинада эгээ үндэр дүн болоно.

МОЛДАВИ:

МҮРЫСӨӨ ҮҮСХЭГШЭДЭЙ АМЖАЛТАНУУД

Унгены гэжэ багахан город хүнгэн промышленностиин түб болонхой. Эндэ баригдажа байгаа хибэсэй комбинадай хоёрдохи ээлжээндэ хүдэлмэриин шухала шата—нэхэлгын үйлэдбэриин түхеэрэлгые тодхолго графигаар хараалагдаһанһаа һараар урид эхилбэ. Эндэ жэлэй туршада хоёр миллион дүрбэлжэн метр олон үнгэтэй жаккард хибэс нэхэгдэхээр хараалагдана.

КПСС-эй XXVI съездын шиидхэбэринүүдые дүүргэхэ хэрэгтэ бодото хэрэгээрээ харюусан, барилгашад үйлэдбэриин шэнэ хүсэнүүдые августда — түрүүн абаһан уялгануудаар хараалагдаһанһаа гурбан һараар урид дүүргэхэбди гэжэ мэдүүлһэн байна. Тэрэнэй ашаар комбинадай коллектив түсэбһөө гадуур 300 мянган дүрбэлжэн метр хибэс үйлэдбэрилэн гаргаха юм.

ЛИТВА:

УРГАМАЛНУУДЫЕ АРГАЛНА

Эрдэмтэд скальпель, электронно микроскопой ашаар ажахынуудай үрэһэ хүрэнгэдөө бэлдэһэн хартаабхые вирус үбшэнһөө аргалба.

Латвиин хүдөө ажахын академиин мэргэжэлтэд хартаабхын үрэһые операционно зал соо аргалжа эхилнэ. Хартаабхын, тэрэнэй ургажа эхилһэн эшын үбшэндэ дайргадаагүй, хурдан түргэнөөр ургахаар хубииень отолон абана. Мүнөө үеын техникэ 0,1 миллиметр хальһа отолон абаха шадалтай. Отологдон абтаһан үбшэндэ дайрагдаагүй клеткэнүүд зохид эрхэ байдалда оруулагдажа, тусхай температура доро түргэн хүгжэн ургажа эхилнэ. Ургаһан эшэнь һүүлээрнь газарта һуулгагдаха юм.

Приекулиин туршалгын селекционно станцида элүүржүүлэгдэһэн хартаабхые промышленна аргаар үдхэлгэ эмхидхэгдэнхэй. Иимэ хартаабха хоёр—гурба дахин ехэ ургаса үгэнэ гэжэ дүй дүршэл гэршэлнэ.

Республикын хүдөө ажахын академиин хүдэлмэрилэгшэд олон ургамалнуудые вирус үбшэнһөө һэргылхэ, үбшэндэ тэсэмгэй болгохо ехэ зорилго урдаа табинхай.

ЛАЙДАП ХОНИШОН НАЙДАМТАЙ

Лайдап Жимбэсевич Шарапов Ивалгын туршалга-үйлэдбэриин ажахыда зургаадахи жэлээ ахалагша хонишоной хүдэлмэриинхэн байна. Хонин ажалда бүхыдөө хүдэлмэрилһэниинь тоолоо һаа, дүрөн 15 жэл болохо юм. Ямаршье ажал хэхэдээ шударгы түргэн, ороолдосотой энэ хүн үнгэрһэн жэлэй туршада даажа абаһан хонидһоо урид даажа, онол аргаень шударга, бэрхэ малшан болоһон намтартай. Тиимэл хадаа үнгэрһэн арбадахи табан жэлэй жэл бүри зуун хонин бүриһөө зуунһаа доошоо бэшэ хурьга абажа, гээлтэ хоролтогүйгөөр түлжүүлһэн байна бшуу. Гансал түгэсэхэһэн жэлдэнь зуунһаа 117 хурьга абаһан юм.

— Мүнөөшье шэнэ, арбан нэгэдэхи табан жэлэй нэгэдэхи жэлдэ Лайдап Жимбэсевичнай урда мэтэ үрма зориглолтой, урагша һанаатайгаар ажаллаһаар лэ ябана, — гэжэ туршалга-үйлэдбэриин ажахын парткомой секретарь Анатолий Михайлович Бояркин баяртайгаар мэдүүлнэ. — Ажалай болон дайнай ветеран КПСС-эй XXVI съездын нэгэдэхэ үдэр парткомдо ороо эрэ һэн. Тиихэдэ түрүүн абаһан социалис уялгаа шэнэлэн тухайгаа мэдүүлжэ, зуун хонин бүриһөө 115 хурьга абажа, гээлтэдэ оруулангүй бүгэдыень түлжүүлхэ зорилго урдаа табяаб гэжэ дуулгахадань, бидэ ехэ баярлажа, ажалдаа амжалта туйлахыень юрөөгөө бэлэйбди.

Улаан-Үдэһөө Хяагта ошодог дардам асфальт харгын 31-дэхи километр. Эндэһээ зүүн гар тээшээ, урагшаа һагад годиржо, хоёр модо шахуу ябаад, хонишоной байрада хүрэжэ ерэхэт. Малшадай өөһэдынь байра — набтархан модон гэр, хонидой байра — олон сонхотой мүн лэ модон ута дал.

— Эгээл эндэ табан жэлэй урда тээ түбхинөө һэмди, — гэжэ танилсаха зурраа, ахалагша хонишон Лайдап Жимбеевич Шарапов хөөрэнэ. —Гансал малаймнай байра шэнэ һэн. Харин өөһэдөө вагончик соо байгаабди.

Мүнөө жэл гэр бүлэ Шараповтан — нүхэртэеэ хамта Должид Аюшеевна һамганиинь хүдэлмэрилдэг — 549 эхэ хонидые үүсхэн ургуулална. Нёдондо харшье хатуу, ган гасуургай байбашье һаань, хонишод үнгэрһэн намартаа малаа һайнаар, таряа талханай үлэгдэл дээгүүр адуулжа, тобир таргааршье үбэлжэлгэдэ оруулһан байна. Тингэжэ хүйтэнэй эхилхэһээ хойшо рационой ёһоор талха, үбһэ, брикет болгоһон тэжээл тэдэндэ үгэжэ, бүлэен уһаар үдэрэй хоёр дахин уһалжа байгаа. Тиигэжэ хонидынь мүнөө хүртэрөө тарганаа ехээр алдаагүй байна.

Иимэ ехэ оролдолгын ашаар һайн түл абтана гээшэ, — гэжэ ахалагша хонишон омогорхоно. — Мүн байра байдала сагай дулаанда заһаа һэмди, хурьгадайнгаа доро дэбдихэ хохирцые, ожорһоёшье бэлдэжэ абаһан байнабди.

Тиимэ даа. Оролдоготой хүдэлмэрилэгшэ хамаг юумэе саг болзор соонь тоб байса хэжэ, ёһотой эзэн заншаар, харюусалга ехэтэй хүдэлмэриндээ бэлдэһэн байһан бшуу. Малайнь байра дулаахан, һаруул. Тэндэ олон хурьгад болон ная түрэһэн хонидой байдагшье һаань, сэбэр, ехэ хуурай.

Мүнөө Шараповтанай отарын хонид хурьгалжа хододхо болонхой. Һүүлэй мэдээгээр 600 гаран хурьгад абтажа, бүтэн бүрин түлжүүлэгдэжэ байнхай. Түрэл Коммунис партиингаа XXVI съездэдэ зорюулжа абаһан үндэр социалис уялгаа сүм дүүргэхээр тэдэ зоригтой. Мүн арбан нэгэдэхи табан жэлэй түрүүшын жэлдэ хонишод эхэнэрэнь таһалаха, хурьгалагдахын шэнгүүр 20. 20 килограммда хүргэхэ, хонин бүриһөө 4 килограмм 700 грамм ноохо хайшалжа уялгатай юм.

Үнгэрһэн арбадахи табан жэлдэ тэрэ нэгэнтэ бэшэ ажалаараа шагнагдажа, социалис мүрысөөнэй илагша гэһэн тэмдэгээр шагнагдаһан байха. Харин нёдондо Улаан-Үдын районой социалис мүрысөөндэ шалгаржа, чемпион гэһэн хүндэтэ нэрэ солодо хүртэһэн, мүн ажахыдаашье чемпион болоһон юм. Иигэжэ Л. Ж. Шарапов ходоодо түрүү зэргэдэ ябана. Һайн һайхан ажалаараа жэл бүри суурхана.

В. ШИРДАРМАЕВ.

Арбап нэгэдэхи табан жэлэй түрүүшын үдэрһөө эхилжэ, Кировэй нэрэмжэтэ заводой хүдэлмэришэд муу бэшэ үрэ дүнгүүдые түйлана. Түрэл партиингаа XXVI съездын хүндэлэлдэ дэлгэрһэн социалис мүрысөөндэ эдэбхитэйгээр орожо, коллектив 1981 онойнгоо түрүүшын хоёр һарын түсэбые съездын нээгдэхэ үдэр хүрэтэр сүм дүүргээ һэн.

Советскэ районно Соведэй депутат Нина Фёдоровна Житихинагай хубита эндэ ехэ. Тэрэнэй хүдэлдэг цех түрүүшүүлэй нэгэн юм. Эндэ түрүүшын хоёр һарын түсэб 101 процент бэелүүлэгдээ, ажалай бүтээсын түсэбэй дүүргэлтэ 121,7 процентдэ хүргэгдөө.

Нина Фёдоровна үдэр бүриингөө даабарие 120—140 процентээр бэелүүлнэ.

Заводойнгоо ажал хэрэгтэ бүхы шадалаараа оролдожо ябадаг, продукциин шанарай, заводойнгоо нэрэ хүндын түлөө оролдодог ажалшан, районно Соведэй депутат Нина Федоровна Житихинагай үүргэ баһал эндэ ехэ.

М. СУТУРИН.

ЗУРАГ ДЭЭРЭ: Н. Ф Житихина ажалдаа.

Авторай фото.

БАМ

АЖАЛАЙ БААТАРШАЛГЫН ЗАМ

«БАМтоннельстройн» коллектив Кодар хадын баруун ташаланда техникэ асаржа эхилэнхэй. Эндэ, Шэтын областиин хойто хубида газар доогуур хоёр километр түмэр зам татагдаха болоно. Тус участок дээрэхи энэ һүүлшын тоннелиин малтагдахада, Удоканай зэдэй хэбтэшэ тээшэ зам нээгдэхэ юм. Барилгашад энэ хүдэлмэрие түргэдхэхын тула бүхы юумэ хэнэ. Юуб гэбэл, «1981 — 1985 онуудта, мүн 1990 он хүрэтэрхи үедэ СССР-эй Экономическа болон социальна хүгжэлтын гол шэглэлнүүдээр» хараалагдаһан тус уурхайе ашаглан хэрэглэхэ программын амжалтатай хүгжэлтэ тэдэнэрһээ ехэтэ дулдыдана бшуу.

Ю. Димовэй даадаг комсомол-залуушуулай бригадын жолоошод барилгын газарта түрүүшын ашаа Витимһээ абаашаа юм. «БАМстроймеханизация» трестын механизаторнууд тэдэнтэй хамта Витимэй баруун эрье ерэлсээ.

Витим,
БАМ-ай Баруун участок.

ТҮРҮҮШҮҮЛЭЙ ЗОРИЛГОНУУД

Съездын хүдэлхэ үедэ БАМ-ай Баруун участогай 102-дохи километртэ оршедог Ния станцида түмэр замшадай бүлэнүүд шэнэ гэрнүүдые топлоһон байна.

Грузиин түлөөлэгшэдэй бодхоһон шобхо оройтой хүшалтатай, үргэн балконуудтай юрэ бусын байшангуудһаа гадна, участогай түрүүшын түмэр замай вокзал Ния тосхониие шэмэглэнэ.

Ашаглалга-заһабарилгын нэгэдэмэл пунктын барилга дээрэ хүдэлмэри эршэмтэйгээр ябуулагдана. Эндэ түмэр замай Баруун участогай бүхы локомотивуудые хангадаг байха юм. КПСС-эй XXVI съездын делегат Л. Казаковой даадаг комсомол-залуушуулай бригада эндэ хүдэлдэг. Бригадираа съездэ үдэшэхэдөө, барилгашад эмхитэй һайнаар ажаллахабди гэжэ найдуулһан байгаа. Тиин тэдэ хэлэһэн үгэдөө нэрэтэй турэтэйгөөр хүрэбэд: барилгын һуури болзор соогоо һайн шанартайгаар табигдаа.

Партийна хуралдаанай шиидхэбэринүүдтэ харюу болгон барилгашад һүүрин тосхоной бүхы барилгануудые болзорһоонь һураггүй урид бодхоохо гэһэн уялга абанхай.

Ния.
Эрхүүгэй область.

ПАССАЖИРСКА ПОЕЗД ЯБАЖА ЭХИЛБЭ

БАМ-ай Түбэй участок дээрэ — Тындэ—Дипкун хоёрой хоорондо 170 шахуу километр замаар пассажирска поезд ябажа эхилэнхэй. Сэрэгшэд—түмэр замшад, социалис мүрысөөнэй түрүүшүүл түрүүшын поездоор ябаа.

Барилгашад сэрэгшэдэй подразделенинүүд тус участок дээрэ габшагай һайнаар ажаллана. Тындэһээ зүүн тээшээ намаг налхи, хада газараар 250 гаран километр түмэр зам баригдаа, хэдэн арбаад хүүргэ бодхоогдоо юм.

Хүбшэ тайгада түмэр замай станцинууд урган бодожо. Эндэ үдэр бүри хэдэн [illegible] гаад тонно барилгын [illegible] асарагдана. Мүнөө тэдэ түмэр зам ниислэл хотон оронoй бусад хотонуудтай найдамтай холбоотой болохо бшуу. Энэнь БАМ-ай оршондохи нютагуудые түргэнөөр ашаглан хэрэглэхэ арга олгохо байна.

Дипкун,
Амарай область.

ЭЖЫН ЖАРГАЛ

Байгал-Амарай түмэр замай хэлхеэ холбоошод Анастасия Николаевна Кулаженкын түрэһэн үдэртэ эрхимээр лэг хэһэн байна. Эндэ радиорелейнэ линии холбогдо түмэр замай оршондохи бүхы һуурин тосхонуудые [illegible] боо юм. Үри хүүгэдынь телефоноор хонходожо, [illegible] түрэһэн үдэрөөрнь амаршалаа бшуу. Барилга дээрэ Анастасия Николаевна түрэһэн үдэрөө хорин табадахи угтаба. Тэрэ нүхэртэеэ хамта Абакан-Тайшедэй түмэр замые, Сибириин бусад харгынуудые бариһан, мүнөө БАМ бодхоолсожо байна.

Анастасия Николаевна крановщица бэшэ, самосвалай жолоошон бэшэ, Тэрэ эгээлэй юрын хилээмэ баригшын мэргэжэлтэй. Гэбэшье харгын барилгашад һайхан хилээмэн хэды шухалаб гэжэ һайн мэдэдэг.

Анастасия Николаевнагай хүбүүд түмэр замай барилгашадай мэргэжэл шудаланхай. Тэдэ холын участогуудта хүдэлдэг, гэр бүлэтэй, үхибүүдтэй болонхой.

Л. ФАДІЕ

Чара,
Шэтын область.

ҺҮҮЛЭЙ табан жэл соо манай ороной хүгжэлтын үрэ дүнгүүдые тодорхойлон шэнжэлһэн, 1981 онһоо 1990 он болотор агуу совет арадай урда табигдаха зорилгонуудые элирхэйлэн харуулһан Советскэ Союзай Коммунис партиин XXVI съезд хүдэлмэриэ дүүргэжэ, гансашье манай ороной бэшэ, харин бүхы дэлхэйн ажабайдалые онсо удха шанартай энэ ехэ үйлэ ябадал шиидхэбэринүүд дэлхэйн олониитын анхарал татан байна. Энэ ушар гайхалтай бэшэ. Юуб гэхэдэ, түрүүшын социалис орон, Советскэ Союзай политическа манлай болохо Ленинскэ Һоммунис партиин съезд бүхэн эб найрамдал саашадань бэхижүүлхэ, түгшүүрилтэ байдал һуларуулгые улам гүнзэгырүүлхэ, буу зэбсэг үрдилдэн бүтээлгые болюулха, арадуудай гэгээн гэрэлтэ ерээдүй—коммунизм байгуулха хэрэгтэ ээлжээтэ шата нээхэ талаар хододоо онсо, хододоо түрүү, шэнэ замуудые тодорхойлон, тон шухала шиидхэбэринүүдые баталан абадаг ха юм.

Мүнөөшье баһал дэлхэйн оронуудта политическэ элдэб хэлбэритэй хүтэлбэрилэгшэд ажал ябуулагшад болон ажалшад партиимнай XXVI съезд дээрэ нүхэр Л. И. Брежневэй хэлэһэн үгэ соо онсо һуури эзэлһэн Советскэ Союзай эб найрамдалта дурадхалнуудые ехэ эдэбхитэйгээр, хурса һонирхолтойгоор зүбшэн хэлсэжэ, эдэнэй туйлай ехэ удха шанарые гүйсэдөөр мэдэрэн, хэлсээнэй аргаар бодото дээрэнь бэелүүлхэ арга замуудые бэдэрнэ. Иигэжэ партиин XXIV, XXV съезднүүд дээрэ соносхогдоһон Эб найрамдалай программа саашадаа улам хүгжөөгдэжэ, манай коммунис партиин гадаадын политикын сэхэ шууд шэглэлтэй. үе залгамжалан ябуулагдадаг байһаниие үшөө дахин гэршэлэн харуулба гээшэ. «Эб найрамдалай аршалан хамгаалха гээшэ — манай партида, манай арадта, тиигээдшье юртэмсын бүхы арадуудта хабаатай, мүнөө үедэ уласхоорондын оршом тон шухала зорилго мүн»,— гэжэ нүхэр Л. И. Брежневэй мэдүүлһэн ушар дээрэ хэлэгшымнай бодотоор гэршэлэгдэжэ һанагдана,

лэмжэ болон нөөсэдэ гаргаһалгадаха национальна доход 1990 он болотор 1,4 дахин дээшэлхэ болоно. Харин арбан нэгэдэхи табан жэлэй туршада соо национальна доход — 18—20, промышленностиин продукци — 26—28, хүдөө ажахын продукци үйлэдбэрилгэ — 12—14 процент ургахаар хараалагдана. Гадна капитальна һомололгонуудай ниитэ хэмжээ рын дунда зэргын хүлһэн 13—16 процентээр, харин колхозниигүүдай олодог олзо оршо 20—22 процентээр ургаха юм.

Юрдөө, ажалша зоной һуудал байдал һайжаруулха хараа бодолоор XXVI съездын шиидхэбэринүүд нэбтэрһэн. Тиимэһээ иимэ анхарал оролдолго габшалан, аша үрэ ехэтэй ажалаар хариүсаха нэгэн зорилго риинемнай бүри бата болгоно.

Үнэхөөрөө, манай республикын промышленность, хүдөө ажахы, транспорт, хэлхэ холбоон болон бусад һалбаринуудые сэхэ шууд хүдэлэн түргэнөөр хүгжөөхэ хэрэгтэ зорюулагдаһан тодо хэмжээ ябуулгануудай хараалагдаа. Бэелүүлэгдэжэ эхилэнхэй юм ха. БАМ-ай барилга үргэлжэлүүлхэ, Гусиноозерско ГРЭС, Озёрнын ГОК бодхоолго хангаха, зарим предприятинуудые, онсолходо, ЛВРЗ, «Бурятферммаш», судна бүтээлгын, «Электромашина» заводуудые һэльбэн шэнэлхэ, тиигэжэ продукци гаргалгыень үргэдхэхэ тон шухала шиидхэбэринүүд абтаа. Гадна капитальна барилга улам һайжаруулха хэмжээнүүд хараалагдаа, хүдөө ажахыда, илангаяа таряан ажал хүгжөөлгэдэ онсо анхарал хандуулагдаа.

АЖАЛША ХҮНЭЙ АША ТУҺАДА

ПУБЛИЦИСТИКЭ

Уласхоорондын түгшүүрилтэ байдал саашадань һуларуулха, эб найрамдал хангаха, буу зэбсэг хуряаха гол зорилгодо шэглүүлэгдэһэн бата түгэс гадаадын политика ябуулхын тулада оронойнгоо экономическа хүсэ шадал улам дээшэлүүлхэ шухала ааб даа. Гадна совет арадай һуудал байдал саашадань һайжаруулха, совет общестывын социально-политическэ, оюун бодолой хүгжэлтэ гүйсэдөөр хангаха асуудалнуудай тон шухала байһаниинь арсашагүй эли гэжэ һанагдана.

Тиимэһээ КПСС-эй XXVI съезд энэ асуудалнуудта урда урданайхидаа адляар онсо анхарал хандуулжа, манай ороной экономическа болон социальна хүгжэлтын гол шэглэлнүүдые баталан абаба гээшэ. Тинхэдээ дэлхэйн дээрэ нэн түрүүн социализм байгуулһан ажалша совет арадай аша туһада партиин, совет правительствын бэелүүлдэг бүхы үйлэ хэрэгүүд зорюулагдана гэжэ мэдүүлээ.

Нэн түрүүн гэхэдэ, хэрэглэмжын фондые 711—730 миллиард түхэригтэ хүргэгдэхэ юм.

Урданайхида адляар арадай ажахын бүхы һалбаринуудые адли тэгшээр хүгжөөхэдөө, тэдэниие эрдэм болон техникын түрүү шатануудта гаргаха зорилго табигдана. Тиигэхэ зуураа Сибирь болон Алас-Дурна зүгэй, илангаяа мүнөө баригдажа байгаа БАМ шадарай баялигуудые ашаглаха, эдэ районуудые хурдан түргэнөөр хүгжөөхэ хэрэгые саашадань улам эршэдхэхэ асуудалай табигдаһаниинь онсо удха шанартай гэжэ һанагдана.

Тиигэжэ иимэ асари ехэ түсэбүүдые бэелүүлһэнэй ашаар совет арадай һуудал байдал бүри һайжаруулха арга боломжо олдохо болоно. Онсолон хэлэбэл, 1980 ондо национальна доход соо хэрэглэмжын фондын удельнэ хуби 75,3 процент байһан һаань, 1985 ондо 77,3 процент хүрэтэр тэрэниие дээшэлүүлхэ зорилго табигдана. Арбан нэгэдэхи табан жэл соо эгээл бага салин хүлһэн 80 түхэригтэ хүргэгдэхэ, һа- манай ороной арадай урда табигдана. Энэ бодолоо баталхын тулада съезд дээрэ Л. И. Брежневэй хэлэһэн үгэһөө хэдэн мүрнүүдые дурдая.

«Һуудал байдал һайжаруулха талаар партиин гаргадаг хүсэл оролдолго дотор арадай хэрэглэмжын эд бараануудые үйлэдбэрилгые үргэдхэлгэ ба шанарыень һайжаруулга, хангалгын һалбаринуудые хүгжөөлгэ тон шухала удха шанартай болоно». Эндэ арад зоной аша туһада партиин зорюулһан анхарал оролдолго ялас гэмэ тодоор харагдана.

Партиин XXVI съездын үшөө нэгэ шухала хараа шэглэлэй нэгэн хадаа ороной бүхы экономическа районуудай адли тэгшэ хүгжэлтэ мүн болоно. Тиимэһээ манай түрэл Буряад орон дэбжэлтын саашанхи шэнэ шатые 1981—1985 онуудта баһал дабаха хараатай. Съездын урда КПСС-эй ЦК-гай, СССР-эй Министрнүүдэй Соведэй баталан абаһан тогтоол иимэ хүсэл найдаба- ...

Тиимэһээ үргэн Буряад ороной Саянай һарьдаг шадар, Сэлэнгэ, Хяагта, Зэдын үргэн талада, хүбшэ тайгата хойто зүгтэ, номин хүхэ Байгал далайн эрьеэр —хаа хаанагүй ажаһуужа байһан хүн бүхэн, агуу совет ороной адли тэгшэ эрхэтэн бүхэн бүхы хүсэ шадалаа, оюун бэлигээ, дадал шадабаряа парти, правительствын табиһан асари ехэ зорилгонуудые бэелүүлхэ хэрэгтэ хандуулха ёһотой гээд һанагдана.

Юуб гэхэдэ, энэ табан жэл соо бэелүүлэгдэхэ түсэб абаад харахада, манай республикын экономическа, социальна шэг шарай эрид хубилжа, улам болбосон түхэлтэй болохо, совет ороноймнай хүсэ шадалые, уласхоорондын нэрэ хүндые саашадаа дээшэлүүлгэдэ оруулаг хубитаймнай улам ургаха байна бшуу.

Тиимэһээ ороной коммунистнүүдай ехэ хуралдаанай шиидхэбэринүүдые хүн бүхэн шүүдалжа, зохёон байгуулха ухатай ульһата хүсэень оюун ухаандаа шэнгээн абажа епотой болоно гээшэ. Энэл ушарта манай ажалшан бүхэн партиин, арадай хэрэгэй түлөө еһотой тэмсэлшэн болохо байна бшуу. Иимэ хараа бодол мүнөө үеын тон шухала юумэн гэбэлнай, багаханшье алдуу гарахагүй гэжэ һанагдана.

Зүб даа! Коммунизм байгуулха замаар дабшаха бүримнай үе үеын, саг сагай эрилтээр табигдаһан хараа зорилгонууд улам орёо, улам ехэ болоно. Тиимэһээ бүгэдэ арадай бүхы хүсэ шадалай энэ гол зорилгодо шэглүүлэгдэхые, үзэл сурталай хараа бодолойнь бүри бата бахые эринэ.

Зүб даа! Мүнөө, урагшаа дабшан ябахадамнай, туйлаһан илалтанууднай улам хүшэр хүндэ мэтээр үзэгдэнэ. Тиимэл хадань агуу арадай ульһата ажал үе, саган гол шэнжэ шанар боложо, нүлөөниинь дээшэлнэ, арадай һуудал байдал һайжаруулха гол шэглэлдэмнай саг ошохо бүри улам тодо һайн хубилалтанууд болоно.

Тиимэл хадань харгыда ушарһан бэрхэшээлнүүдые эрид шууд дабажа, партиин XXVI съездын табиһан зорилгонуудые алдар солото, агуу совет арад заабол бэелүүлхэ байха гэжэ мүнөө батаар этигэнэбди.

Ц. ЦЫРЕНДОРЖИЕВ.

ҺУРГУУЛИИН БУЛАН

ШАНГА ШАЛГАЛТА

Байгша оной февралиин хоёрһоо мартын арбан дүрбэн болотор Буряадай гүрэнэй багшанарай институдай 3-дахи, 4-дэхи курснуудай студентнэр республикынгаа элдэб һургуулинуудта мэргэжэлэйнгээ талаар практикада гараба.

Ород ба буряад хэлэ, бэшэгэй таһагай студентнэр Хэжэнгын районой Дээдэ Хэжэнгын ба Ородой Адагай дунда һургуулинуудта хэр зэргэ бэлэдхэлтэйгээ түрүүшынхеэ шалгаһан байна.

Ородой Адагай дунда һургуулида нэгэ бүлэг — найман хүн эльгээгдэһэн байгаабди. Хэжэнгын райондо ажаһуугшад ехэ багагүй литературна буряад хэлэндээ бэрхэ, уһан буряадаар уянгатуулан хэлэдэг гэжэ мэдээжэ гээшэ. Тиимэһээ эндэхи хүн зонтой харилсажа, һургуулидань хүдэлхэдөө, буряад хэлэндээ үшөө дуратай болоод ерээбди гэхэдэ буруу болохогүй.

Ерэһэн үдэрһөө эхилээд, урдаа табигдаһан зорилгонуудаа бүри тодорхойлжо, хэшээлнүүдые үгэжэ эхилээ бэлди. Илангаяа түрүүшээр бэрхэтэйшэг лэ байгдаа. Тиимэшье байнгүй яахаб. Хорин гушан һурагшадай урда гараад, тэдэнэй һонюуша харасанууд доро хэшээлэй шэнэ темэ эхилхэдэ, өөрэ янзын мэдэрэлэй түрэлэниинь гайхалгүй. Гэбэшье хажуудамнай дүй дүршэл ехэтэй, туһалха, дэмжэхээр хэзээдэшье бэлэн багшын байхада, бэрхэшээлнүүднаншье дабагдадаг бэлэй. Багшын хэлэһэн зүбшэл заабари бидэндэ хүсэ шадал оруулхадал гэжэ, саб байса бэеэ бэряад, хэшээлнүүдые үнгэргэхэдэмнай шухала арга нүхэсэл болодог байгаа. Энэ хадаа нютагай һургуулиин буряад хэлэ ба литературын багша Бутид Ринчиновна Тудупова мүн болоно. Урагшаа һанаатан, оролдосотой багшын мэдэсэ, шадабари мэргэжэлтэд болохоёо бангшадта ашатай туһатай байгаа. Бутид Ринчиновна практикын үедэ — һара хахадай туршада бүри эртэлэн ажалдаа ерээд, һүни орой гэртээ харидаг бэлэй. Һургаал, заабари боломоор даабари үгэжэ, буряад хэлэ ба литература зааха методикын нюуса бидэндэ ойлгуулжа үгөө. Мүнөө энэ ехэ туршалгын үнгэрөөд байхада, түрүүшын һурган хүмүүжүүлэгшэ болоһон багшадаа баяр баясхалан хүргэнэбди.

Студент бүхэнэй хэшээл үгэһэнэй удаа эндэ байлсаһан хүн бүхэн хэшээлэй ябаса, тэрэнэй һайн ба муу талынь шүүмжэлэн үзэжэ, өөрынгөө һанал бодол хэлэдэг заншалтай гээшэ. Түгэсхэлдэнь багша өөрөө бодото сэгнэлтэ үгэдэг һэн. Бутид Ринчиновна хэшээлэй хэр зэргэ үнгэрһэн тухай тоошохоноор хөөрэжэ, ямар дутуу дунданууд элирээб, ямар талань һайшаалтай, хэшээлэй эрилтэдэ хүрэмөөр байгааб гэжэ тобшолдог бэлэй.

Теэд студент бүхэн гансашье хэшээл үнгэргэдэг бэшэ, мүн классуудай хүтэлбэрилэгшөөр табигдаһан юм. Февраль, март һаранууд һурагшадта харюусалгатай хаһа байгаа гэхэдэ буруу болохогүй ёһотой. Юуб гэхэдэ, энэ үедэ һургуулиин уран һайханай харалгада, «Зарница» наадаанда хабаадалсажа, КПСС-эй XXVI съездые нэрэтэй түрэтэйгөөр угтахын түлөө олон хэмжээнүүдые бэлдэһэн байна. Эдэ ниитын хэмжээ ябуулганууд та бидэшье абьяас ульһаяа элирхэйлэн оролсообди.

«Зарница»... Һурагшад хоёр команда боложо хубаараад, үндэр хадаар, үргэн талаар гүйлдэжэ байгаад, шанга «тулалдаа» хэһэн юм. Хабаадагшадта угаа һонирхолтой мүрысөөн болоо.

Уран һайханай харалга... Бэлэдхэлэй класс һаа эхилээд арбадахи класс хүрэтэр бултаа бэлиг шадабаряа харуулаа. Багашуул уян хонгёо, урихан хоолойгоор дуу дуулаа. 6-дахи классай һурагша Лариса Цыбжитова Ленин багшаяа магтажа бэшэһэн өөрынгөө шүлэг уншаа. Оюуна Бальжирова уян нугархайгаар энэдхэг хатар гүйсэдхэһэн байна. Мүн 10-дахи классайхид Олимпиадын үедэ орон соогуурнай зэдэлһэн «Баяртай, Москва» гэһэн дуу уянгатай зохидоор дуулаа. Харагшадшье халуун альга ташалгаар угтажа, баяр хүргэһэн байна. Удаань багшанарай ээлжээн ерэжэ, уран һайханай харалгада хаба шадалаа гарган хабаадалсаһан байна.

Түрүүшымнай практика дүүрэжэ, Ородой Адагһаа ябаха сагаймнай дүтэлхэдэ, сэдьхэлдэмнай нилээд лэ хүлгүү байгаа. Юуб гэхэдэ, һара хахад соо багшалжа, ерээдүйнгөө ажал хүдэлмэриин амтые танилһан һургуулитаяа, түрүүшынгээ һурагшадтай, Ородой Адаг нютагай хүн зонтой хахасаха хаһамнай хүрэжэ ерээ бшуу. Иигэжэ шадабари бэлэдхэлэйнгээ хэмжээе элирхэйлжэ ерэһэндээ баяртайл байна гээшэбди.

С. АЮШЕЕВ,
түүхэ ба хэлэ, бэшэгэй факультедэй 345-дахи группын студент.

МОНГОЛ ҺАЙХАН ОРОНДО

ГАБШАГАЙ ВАХТЫН МАНЛАЙДА

МНРП-гэй XVIII съездын хүндэлэлдэ дэлгэрһэн габшагай вахтын манлайда ороной ниислэл хотын ажалшад дабшана. Тэдэнэр байгша оной түрүүшын хахад жэлэй даабари съездын нээгдэхэ үдэр хүрэтэр — майн 26-да сүм бэелүүлхэ, 9 миллион түхэригэй үнэ сэнтэй продукци түсэбһөө гадуур үйлэдбэрилхэ гэһэн үндэр уялга баталан абанхай юм. Түрүүшүүлэй зэргэдэ дабшагшад сооһоо нэн түрүүн нооһо сэбэрлэн буйлуулдаг үйлэдбэриин нэгэдэлэй коллективые, мүн «Монголсовцветмет» гэжэ предприятиие эндэ нэрлэлтэй.

ХАМАГАЙ ДУРА ТАТАДАГ...

Ороной ниислэлдэхи Совет эрдэм наукын ба Соёлой ордондо һаяхана миллиондохи хүн оробо. Совет ороной бодхооһон энэ байшан баригдаһанһаа хойшо түрүү дүй дүршэлэй, эрдэм мэдэсээ дээшэлүүлхэ һургуули болохоһоо гадна, Улаан-Баатарай ажалшадай амарха, тэдэнэй дура татадаг газар болонхой. Эндэ КПСС-эй XXVI съездын хүдэлмэридэ зорюулагдаһан фото болон номой выставкэнүүд нээгдэнхэй.

(ТАСС).

О

Мүнхэ замбуулин оедэ
Мүнөө дүүлин гарагша —
Баян Монголой хүбүүн
Баатар мэргэн Гуррагча—
Хани нүхэсэлэй замаар
Харбаһан һомондол
урагшаа
Энэ дэлхэйе тойрон,
Эрэлхэг зоригтой
дабшаал!

Цыден ДАНЗАНОВАЙ зураг.

«БУРЯАД ҮНЭН» газетэдэ бэшэһэнэй һүүлээр

«ХОНХОДООД ЛЭ ҮЗЭ»

Иимэ гаршагтай «Будамшуу» үнгэрһэн жэлэй ноябриин 29-дэ манай газетэдэ толилогдоо һэн. Улаан-Үдын телеграфно-телефонно станциин хүдэлмэридэ үзэгдэдэг дутуу дунданууд тэрээн дотор тодорхойгоор заагдаһан юм. Жэшээлхэдэ, аэропортын бюрогой 3-21-10 номертой телефон үглөөнһөө үдэшэ болотор ходол «сүлөөгүй» байдаг гэжэ тэрээн соо хэлэгдэһэн байгаа.

Телеграфно-телефонно станциин начальник Г. Н. Крылова газетымнай редакцида иимэ харюу үгэбэ:

«Танай газетэдэ толилогдоһон «Будамшуу» соо хэлэгдэһэн дутуу дунданууды усадхаха талаар бодото хэмжээнүүд абтаа. Телефонно станциин, телефонистнуудай хүдэлмэри шалгагдажа, профсоюзай суглаан дээрэ дүнгүүдынь зүбшэн хэлсэгдээ, телефонистнуудые нэмэжэ абаха гэһэн шиидхэбэри абтаа».

БҮХЫ ДЭЛХЭЙН ВРАЧНУУДТА ХАНДАЛГА

ВАШИНГТОН. Ядерна дайнай медицинын хойшолонгууд тухай бии байһан мэдээнүүдые, дэлхэйдэ тэрэнэй ямараар нүлөөлхэ байһые бүхы талаарнь элеэр зүбшэн хэлсэлгэдэ бидэ, врачнууд, хабаадабабди. Ядерна дайн тэсэшэгүй хүшэр хойшолонгуудтай байха гэһэн тобшолол зайлашагүй хэхэ ёһотой болонобди.

Ядерна дайнай түрүүшын часууд ба үдэрнүүдтэ айхабтар олон зон хосорхо. Амиды үлөөшэдынь — шархатагшад, шатагшад, ядерна радиацида дайрагдагшад — тэсэшэгүй хүндэ хүшэр байдалда орохо. Тэдэнь, медицинэ үрэтэй туһаламжа олгуулжэ шадахаа болихо, уһан ба эдеэ хоолой зүйлнүүд хэрэглэхын аргагүй болохо. Ядерна дайнай хойшолонгууд ерээдүйн үетэдтэ мүн лэ айхабтар хоротой нүлөөлхэ. Ядерна хүлхэ дайн тэрэндэ хабаадаагүйшье оронуудта удаан соо ухэл хосорол ушаруулха байха.

Ядерна аюулда хэншье хамаагүйгөөр ханшэ эрхэгүй. Тиимэ дайн хэдэн зуугаад миллион хүнүүдтэ аюул ушаруулжа болохо байна. Ямар аюулай тохёолдожо магад байһые мэдэдэг врачнууд, бидэнэр, тусхай мэргэжэлтэ медицинын аргануудые хэрэглэхэ — дэлхэйдэ урдань хэзээшье үзэгдөөгүй ехэ аюулые саран зайсуулха ёһотой болонобди. Иимэ юумэ хэлэжэ, бидэ үнэн зүрхэнһөө таанадые уряалнабди:

1. Ядерна дайнай медицинскэ хойшолонгуудтай танилсаха, тэрээн тухайда адли мэргэжэлэй ханинартаа, үргэн олониитэдэ мэдүүлхыетнай;

2. Ядерна дайнай медицинскэ хойшолонгуудые медицинскэ бүлгэмүүдэй заседани дээрэ, тусхай хуралдаанууд, конференцинүүд дээрэ зүбшэн хэлсэхыетнай;

3. Ядерна зэбсэг хэрэглэлгын медицинскэ хойшолонгууд тухай статьянуудые бэлдэжэ ба медицинскэ хэблэлдэ, тусхай журналнуудта тунхаглахыетнай;

4. Ядерна дайнай медицинскэ хойшолонгууд тухай асуудалнуудаар студентнүүдтэ, медигүүдтэ, оршон тойрондотнай байгаа хүнүүдтэ хөөрэхыетнай;

5. Ядерна дайе саран зайсуулхын түлөө тэмсэлдэ оролсохо, эмнэлгын хүдэлөөе батадхалгада туһа хүргэхын түлөө өөһэдынгөө нүлөөе, эрдэм мэргэжэлые хэрэглэхыетнай уряална.

Энэ хэлэлдэ зорюулагдаһан документ эмхи конференци дээрэ тараагдаа. Хүн түрэлтэнэй ажамидаралда аюул тохёолдуулха ядерна дайнай хосоролто хойшолонгууд тухай тэндэ хэлэгдэнэ. Хэрбээ тиимэ дайнай болоо һаань, 200 миллион гаран эрэшүүл, эхэнэрнүүд, үхибүүд гансата хосорхо, 60 миллион үлүүтэй хүн шархатаха. Бии байгаа медицинскэ хэрэгсэлнүүд радиациһаа, шаталгаһаа гэмтэгшэдтэ шухала туһаламжа үзүүлхэдэ хүрэхэгүй. Эдеэ хоолой зүйлнүүд, уһан хоротой болохо, транспортын ба хэлхэе холбооной хэрэгсэлнүүд үгы хэгдэхэ. Радиоактивна үлэгдэлнүүд (тооһо, шандаруу) задаран тарахадаа, хүнүүдтэ, оршон тойронхи байгаалида хоро хохидолтойгоор нүлөөлхэ.

Ядерна дайгүйгөөршье, ядерна зэбсэгүүдые үрдилдэн түхеэрхэ хэрэгтэ сэгнэхын аргагүй үнэтэй, хизааргүй ехэ нөөсэ баялигууд мүнөө ашаг үрэгүйгөөр гаргашалагдана. Тэрээнһээ шалтагаалан, хүнэй социальна, медицинскэ ба экономическа шухала эрилтэ хэрэглэмжэнүүд хүсэд хангагданагүй.

Ядерна дайе саран зайсуулхын түлөө тэмсэжэ байдаг медигүүдэй национальна элдэб нэгэдэлнүүдэй ажал ябуулгые таарулан эмхидхэхэ зорилготой уласхоорондын эмхи тогтоохые конференцидэ хабаадагшад шухалада тоолоно. Үошэнүүдтэй тэмсэхэ, үошэнтэндэ туһаламжа үзүүлхэ, хүнэй ами наһые хамгаалха уялгатай врачнууд ядерна дайе зайсуулха ябуулгада ашаг үрэтэй онсо үүргэ дүүргэжэ шадаха байна. Ядерна дайнай медицинскэ хойшолонгууд тухай тусхай эрдэм мэргэжэлнүүдые шудалһан туладаа, национальна хилэнүүдһээ дулдыдангүй, эдэнэр бусад оронуудтахи адли ажалтай хүнүүдтэй харилсаа холбоо тогтоожо, уласхоорондын үргэн олониитэдэ мэдээсэл дамжуулжа шадаха байна бшуу.

Дайн гээшэ хүнэй абари зангай зайлашагүй үрэ хойшолон бэшэ юм. Тиимэһээ; ондоогоор баталан хэлэбэл — түүхые хэрэгсээгээгүй ябадал болохо гэжэ саашадаа тэмдэглэгдэнэ. Ядерна зэбсэгэй һандаргахы табисуур шэнжэтэй байһан туладань, хёмороо шиидхэхэ онол болгон ядерна дайе хэрэглэхын аргагүй. Зүришэлдөөн хёмороонуудые хүсэ хэрэглэнгүйгөөр, али али талаһаа буулта хэхые уряалһан үүсхэлнүүдэй үндэһөөр, хөөрэлдөөнүүдэй, арбитражай, харилсаа холбооной аргаар шиидхэжэ болохо байнал.

ХИЛЫН СААНАҺАА ТАСС АПН

БУЛЭГ СЕНАТОРНУУДАЙ ЭРИЛТЭ

ВАШИНГТОН. Саудовска Аравида худалдагдаһан «Ф-15» гэжэ шэнэ истребительнүүдые бүри холуур ниидэдэг, мэргэнээр буудадаг болгохо түхеэрэлгэ тэрээндэ үгэхэ гэһэн США-гай захиргаанай түсэбые «бодомжогүй ябуулга» гэжэ сенатор—республиканец Р. Пэквуд нэрлэбэ. Захиргаанай түсэбүүдые болюулха эрилтэ табиһан, демократическа ба республиканска партинуудһаа конгрессэй дээдэ палатын үшөө 20 гэшүүн сенаторан һанал бодолые дэмжэбэ.

ЭРИД БУРУУШААНА

НЬЮ-ЙОРК. «Уласхоорондын мүрдэлгэ-хюдалгатай тэмсэхэ», тэрээгээр халха хэжэ, национально-сүлөөрэлгын хүдэлөөнүүдтэ эсэргүү шэнэ доотолго хэхэ гэһэн Рейганэй захиргаанай хашхаралдаата кампаниие ООН-до эрид буруушаана.

ООН-ой дэргэдэхи нэмэлтэ комитедтэ энэ асуудалаар болоһон дискуссида хабаадагшад Вашингтоной харата һанаашалгада эрид шанга харюу үгэхыень уряалан, Уласхоорондын нэгэдэлдэ хандаба. «Национально-сүлөөрэлгын түлөө тэмсэлшэдые мүрдэлгэшэд-хюдалгашад гэжэ США-да нэрлүүлхэ ёһогүйбди. Национально-сүлөөрэлгын хүдэлөөнүүдэй түлөөлэгшэд — уласхоорондын нэгэдэлэй зүгһөө хуулита ёһоор мэдэрэгдэһэн арадуудайнгаа аша туһые хамгаалагшад болоно» гэжэ Сьерра Леониин делегат Ф. Ооан Кабиа мэдүүлээ. Конгын, Иранай, Танзаниин ба бусад олон оронуудай түлөөлэгшэд мүн иимэл удхатайгаар һанамжануудаа хэлэбэ.

АМГАЛАН БАЙДАЛАЙ, ХҮГЖЭЛТЭ ДЭБЖЭЛТЫН АША ТУҺАДА

УЛААН-БААТАР. Замбуулиндахи совет--монгол хамтын туршалгые Монгол ороной олониитэ угаа ехэ анхаралтайгаар адаглан шэнжэлжэ байна. Научна шэнжэлгэ хэдэг «Салют-6» — «Союз Т-4» — «Союз-39» гэжэ комплекс дээрэхи, космонавтнууд Коваленок, Савиных, Джанибеков, Гуррагча гэгшэдһээ бүридэһэн уласхоорондын экипажай хүдэлмэри тухай, хөөрэн хүнэрдэг оршон байдалда хүнэй бэе махабадай дадалгын онсо талануудые шэнжэлхэ зорилгоор СССР-эй, МНР-эй эрдэмтэдэй бэлдэһэн «Биоритм» гэдэг туршалгын бэелүүлэгдэжэ эхилһэн, «Биосфера-Мон» гэжэ туршалга хэхээр бэлдэжэ байһан тухайдань дэлгэрэнгыгээр хөөрэнэ.

МНР-эй байгаалиин баялигуудые замбуулинай замһаа шэнжэлгэ ороной арадай ажахын хэрэглэмжэнүүдые хангалгада сэхэ зорюулагдана гэжэ «Үнэн» газетэ тэмдэглэнэ. Замбуулинһаа фото-зурагуудые буулгахада, Монгол ороной газар дайдын геологическа бүридэлнүүдые мэдэхэ, ашагта малтамалнуудые бүри һайнаар элирүүлэн сэгнэхэ ба шэнжэлхэ, бэлшээриин мал ажалай нөөсэ боломжонуудые тодорхойлхо арга олгохо.

Түбэй бусад газетэнүүд — — «Худулмур», «Залуучудын үнэн», «Улан од» түрүү бэшэгүүд дотороо иигэжэ тэмдэглэнэ: Совет, монгол арадуудай хоорондын олон жэлэй, эбдэршэгүй бата хани барисаанай ашаар Монгол ороной эрдэм ухаанай хүгжэхэ алас саашадаа хүгжэхэ туйлай ехэ арга боломжонууд нээгдэнхэй.

Замбуулиндахи совет-монгол хамтын ниидэлгые толилхо пресс-центртэ хүн зон ходо олооροо сугларна. Монгол ба гадаадын журналистнуудта зорюулагдаһан пресс-конференцинүүд үнгэргэгдэжэ, СССР-эй ба МНР-эй мэдээжэ эрдэмтэд үгэ хэлэнэ. СССР-эн летчик-космонавт, Советскэ Союзай хоёр дахин Герой, Совет-монгол хани барисаанай бүлгэмэй Түбэй правлениин түрүүлэгшэ В. В. Горбатко хэблэлэй түлөөлэгшэдэй үмэнэ үгэ хэлэжэ, замбуулинда совет, монгол космонавтнуудай хүдэлмэрилжэ, «Интеркосмосой» программын бодото дээрээ бэелүүлэгдэжэ байһан тухай хөөрэбэ.

АМЕРИКЫН СЕНАДАЙ ШИИДХЭБЭРИ

ВАШИНГТОН. Советскэ Союзда тэжээлэй ороһо худалдахые хориһоноо болюулха гэжэ США-гай сенат олонхиин дүүгаар президент Р. Рейгандэ һанамжалан дурадхаа.

Конгрессэй дээдэ палатын иимэ шиидхэбэри США-гай олониитын, түрүүшын ээлжээндэ фермернүүдэй эрилтын үндэһөөр абтаһан байна. Вашингтоной хорилтын хэмжээнүүдһээ фермернүүд ехээр хохидонхой. «Советскэ Союзда тэжээлэй ороһо худалдалгые хориһон ябадал түбхын түрүүн Америкын фермернүүдтэ гарза хохидол ушаруулаа. Эдэнэр, тэрэшэлэн ороной хүдөө ажахы бүхы дээрээ ехэ хохидолдо ороо», — гэжэ соя тарингшадай ассоциациин президент Фрэнк Рен мэдүүлбэ.

США-гай хүдөө ажахын министр Дж. Брок хорилто болюулха гэжэ нэгэнтэ бэшэ дурадхаһан байгаа.

ОРШОН БАЙДАЛ МУУДХААХА ХАРАА БОДОЛ

НЬЮ-ЙОРК. Холбоото Штадууд Зүүн-Урда Азидахи байдалые муудхааха хараа бодол баримталжа үргэлжэлһөөр. Пакистанай президент Зия-уль-Хакай засагта буу зэбсэгүүдые олоор эльгээжэ эхилхэ гэһэн Сагаан байшангай шиидхэбэри эндэ хэлэгдэһые гэршэлнэ.

США-гай захиргаанай тушаалтадай хэлэһые үндэһэ болгон, «Нью-Йорк таймс» газетын мэдээсэлэнэй ёһоор, Пакистанда сэрэгэй - экономическа туһаламжа үзүүлхын тула Вашингтон 500 миллион доллар табиха һанаатай, тэрэнэй 400 миллиониинь США-һаа буу зэбсэгүүдые худалдан абалгада зорюулагдаха юм ха.

ТРИПОЛИ. Хаана юунэй боложо байһые мэдэдэг хүнүүдэй хэлэһые үндэһэ болгон, Дусана гэдэг ливиин агентство Пакистанай газар дээрэ американ сэрэгэй баазануудые бариха тухай нюуса хэлсээнэй США-гай ба Пакистанай хоорондо баталагдаһан тухайда мэдээсэбэ. Энэнь США Пакистан хоёрой хоорондын обороно тухай хамтын договор баталха бэлэдхэл болоно, эндэхи нютагуудай национально-сүлөөрэлгын хүсэнүүдтэ эсэргүү тэмсэхэ гол зорилготой байна гэжэ Джана тэмдэглэнэ.

ДЕЛИ. Пакистанда буу зэбсэгүүдые һүрэг олоор үгэдэг болохо гэжэ Вашингтоной шиидхэһэн тушаа ехээр һанаата болоод байһан тухайдаа США-гай, Великобританиин ба ФРГ-гэй правительствануудта мэдээсэбэ.

ИСПАНИДА ЮУН БОЛОНОБ

МАДРИД. Испаниин правительствын, мүн политическэ партинуудай түлөөлэгшэд орон доторхи байдал баһарууха зорилгоор эршэмтэй зүбшэлэлгэнүүдые эмхидхэнэ. Элдэб эсын һүйдхэлшэ этэгээдүүдэй хэтэрһэн дээрэлһээ, эндэхи оршон байдал нүүлэй үдэрнүүдтэ нилээд муудаһан байна.

Оборонын, гадаадын хэрэгүүдэй, дотоодын хэрэгүүдэй, юстициин, «территориальна захиргаанай» министрнүүдэй үшөө нэгэ онсо нарядтай заседани правительствын толгойлогшо Л. Кальво Сотелын хүтэлбэри доро үнгэргэгдэбэ. Министрнүүд мүрдэлгэ-хардалгатай тэмсэхэ асуудалнуудые хоёр үдэрэй туршада зүбшэн хэлсэбэ. Политическэ байдал ба Баскска провинцинуудта харата этэгээдүүдэй һаяын хорото ябуулгануудай хойшолонгууд Испаниин Коммунис партиин Гүйсэдкомой саг үргэлжын комиссиин, Испаниин социалис хүдэлмэришэнэй партиин (ИСПР) федеральна комитедэй заседани дээрэ харагдаһан, мүн король Хуан Карлос правительствын түрүүлэгшэтэй, обороны министртэй, элдэб янзын зэбсэгтэ хүнүүдэй штабуудай начальнигуудтай уулзаһан байна.

Министрнүүдэй заседаниин дүүрэмсээр тунхаглагдаһан, правительственна хуулита мэдэсэлһээ ойлгоходо, мүрдэлгэ-хюдалгатай тэмсэлэй талаар, бусад асуудалнуудаар армиин дүүргэдэг үүргые бүри ехэ болгохо хэдэн хэмжээнүүдые тэдэнэр һайшааһан янзатай.

Правительствын хэмжээнүүд ороной демократическа олониитые һанаата болгоно. Юундэб гэхэдэ, тэдэ хэмжээнүүд арми ба полицида үргэн этигэмжэ түлөөлэлгэнүүдые хангаха, сэрэгэй урбалта хэхэ һэдэлгын дахин гаргагдабал, хархис этэгээдүүдээр хэрэглэгдэжэ магад байна бшуу.

Мүрдэгшэд - хюдагшадай гэмтэ ябуулгада эсэргүүсэн конституциин гурим соо тэмсэхые шухалада тоолохо зуураа, арми ба граждан гвардиин ажал ябуулгада парламентын зүгһөө шанга хиналта тогтоохо эрилтэ түрүү үзэлтэй хүсэнүүд табина.

БАЛМАД ЯБУУЛГАДАА ХАБААДУУЛХА ҺАНААШАЛГА

ВАШИНГТОН. Сальвадорой хунтада үшөө 63,5 миллион доллароор «экономическа» туһаламжаяа нэмээхэ, тиин мүнөөнэй финансын жэлдэ тэрэнээ 126,5 долларто хүргэхэ гэжэ Холбоото Штадуудай шиидхэһэн тухайда гүрэнэй департамент соносхоо. Туһаламжын ехэнхи хубиинь Вашингтоной дэмжэдэг засагта эсэргүү арад түмэнэй тэмсэлые дараха ябадалда хэрэглэгдэхэ юм ха. Сальвадороор ябаад ерэһэн олохон американецууд, тэрэ тоодо конгрессменүүд, ондоо зорилгодо тэрэ «туһаламжын» хэрэглэгдэдэг байһые элирхэйлбэ.

Сальвадороор баһал ябаад ерэһэн, нэмэлтэ комиссиин түрүүлэгшэ К. Лонг (Мэриленд штадһаа депутат) хилын саанахи сэрэгэй харата балмад ябуулгада США-гай ехээр хамааржа байһые эрид буруушааба.

Сальвадор тушаа США-гай захиргаанай баримталдаг мүнөөнэй ябуулганууд, илангаяа сэрэгэй «советнигүүдые» иишэ эльгээлгэ Вьетнамай хэрэгүүдтэ хамааралгынь түрүүшын үенүүдые һануулна — гэжэ К. Лонг дахин дахин дурдаба.

БҮЛЫН ЖАРГАЛ

ТҮРЭЛ колхоздоо бүхы наһаараа хүдэлһэн, нютагтаа хүндэтэй Жибзема Гумбуева хүгшэниие танихагүй хүн Үльдэргын уужам талада олдохогүй ёһотой. Тэрэ Очирой эжы гээд алдаршанхай юм. Мүнөөшье энэ хүгшэн сарюун зандаа, суута хонишод Очир хүбүүн Дашима бэри хоёртоо баян дүй дүршэлөө дамжуулжа, ашанараа хаража, һайхан сайгаа шанаад лэ гэр соогоо урин дулаахан байлгадаг юм.

Жибзема залуудаа айхабтар шумууһан ажалша малша ябаһан. Нютагтаа хамтын ажалай тогтоһон үдэрһөө хойшо мал ажал дээрэ хододоо оролдожо хүдэлдэг, найдамтай этигэлтэй хүнүүдэй нэгэн байгаа. Очир гэжэ нэрэтэй газар уһан дээрэ ганса хүбүүндэе хэды энэрхы мээхэй болобошье, хара багаһаань тэрэнээ ажалда дахуулжа, боро бэрхээр һургаһан юм. Очиройнгоо һургуулида ороходонь, Ангир-Толгой гэжэ газарта хонишон байхадаа эжынь ходо ерэжэ, хүбүүнэйнгээ һуралсалаар һонирходог, багшанартай хөөрэлдэдэг, жэшээтэ түрэлхидэй нэгэн агша бэлэй.

Очир хүбүүн баһал өөрөө номдоо оролдосотой, ажаллаха дуратай ябаа. Амаралтынгаа үедэ эжыдээ шамдан ошожо, али болохоор туһалалсадаг һааб даа. Тэрэ хорин гурбан жэлэй саана арбадахи класс дүүргэжэ гараад, хоёр жэлэй туршада эжытээ хонидыень харууһалалсажа, оролдосо ехэтэйгээр хүдэлбэ. Сэлэнгын СПТУ ошожо һураад, тракторист, комбайнёр, мэргэжэлтэй боложо, арбаад жэл соо «Коммунизм» колхоздоо механизатораар хүдэлөө. Энэ ажалаараа шалгаржа, Москва ВДНХ ошожо ерэһэн намтартай.

—Хүбүүнэйнгээ малда хажуудам хүдэлдэг һаань, туһалхал байгааб. Түмэр түдэгэ носоод, машина тракторта һуугаад, бүхэли үдэртөө ябашахадань гансаарданам. Бүхэли үдэр тракторта ябажа, шорой тооһон болошоһон юумэ ерэгшэл даа. Хубсаһа хунарыеньшье угаажа хүшэ хүрэхээ болёоб. Наһаниинишье ошожо ябана. Үри хүүгэдтэй болохоёо болоһо, айл бүлэ болоо һаань, һайн юм һэн,— гэжэ эхэнь бодожо ябаһанаа хаа-яа хэлдэг бэлэй. Очиршье эхынгээ сэдьхэлэй эдэ бодолнуудые буруушааха аргагүйдэдэг һэн.

Энэ хүбүүнэй ажалай амжалтаар ходо һонирхон ябадаг аад, нэгэтэ уулзахадаа шоглон татажа хэлэбэб:

—Очир, ши хэзээ эжыгээ бэритэй болгожо, дулаан гэр, халуун сай дээрэ бодхоохо хүмши?

Тэрэм урдаһаамни хаража энеэбхилээд:

—Саг ерэнэ бэзэ. Мүнөөнһөө эжыдээ нарай үхибүү абхуулалсаад яахамниб. Өөрөөшье ажалайнгаа нэгэ дуратай мэргэжэл оложо, ажабайдал соо бата һуурияа эзэлхэ һанаатайб. Малшан болохо һэншье гэжэ эжымни аманһаа унагаахаа болёо. Нээрээшье, туршаад үзэхэ болоо гү,—гээ һэн.

Арбаад жэлэй саана нэгэтэ зун Жибзема хүгшэн аргагүй баяртай орожо ерээд, иигэжэ хэлэбэ:

—Зай, битнай одоолшье бэри буулгахам, Очирнай һамга абахам гээл даа. Хүршэ Хэжэнгын Загаһата нютагай нэгэ эхэнэртэй үгээ ойлголсоол юм ха. Хэды хоноод түрэ хэхэ гэжэ бэлдэжэ байнабди. Таниие, багшыень түрэдэ урижа ерэбэб, —гэбэ.

Түшэмэ ехэ түрэ болоһо, үнэр баян, ажалша бүлэ болохо, эхэеэ һайханаар үргэхэ тухайнь гүнзэгы удхатай юрөөлнүүд тиихэдэ зэдэлээ бэлэй.

Тиигэжэ Очир Загаһатын совхозой мэдээжэ хонишон ябаһан Дашимае нүхэр болгон абажа, айл бүлэ боломсоороо эхэ хонидой нэгэ отарада сугтаа хүдэлжэ эхилбэ.

Дүршэл ехэтэй, бүхы наһаараа малшан ябаһан хүнэй хүбүүн үшөө шадамар хонишоноор нүхэрые хэзэд байхадаа, юундэ муугаар хүдэлхэб даа. Хонишон болоһо эхилһээр түрүүшын жэлһээ хойшо тэдэ «Коммунизм» колхозойнгоо түрүүшүүлэй жиир соо ябаад лэ байгаа. Саашадаа жэл ерэхэ бүри дүршэжэ, эрхим хонишодой тоодо ороод, магтуулжа эхилээ. Намартаа таряа хуряалгын үедэ өөрөө комбайнда һуугаад, ургаса абалсажа, колхоздоо ехэ туһа хэдэг һэн. Юһэдэхи табан жэлэйнгээ түсэб дүүргээ. Очир Дансаранович Дамбаевай амжалтые тэрэнэй абаһан үндэр шагнал, магтаал хайранууд гэршэлнэ. Буряадай АССР-эй Верховно Соведэй Хүндэлэлэй грамотаар, «Шэн габьяата ажалай түлөө. В. И. Ленинэй түрэһөөр 100 жэлэй ойн хүндэлэлдэ» медаляар, Ажалай Алдар Солын III шатын орденоор шагнагдаһыень дуулажал, баярлажал ябадаг гээшэб.

Коммунист нүхэр Дамбаевай бүлын ямараар хүдэлжэ, түл түрэсэеэ хэр абажа байһаарнь һонирхон, тэндэ зорюута ошодог хүм. Һая баһал тиишэ ябагдаа.

Тэдэнэй үбэлжөөн Баруун-Нуурай хойморто мүнөө Серовко гэжэ нэрлэгдэдэг газарта байдаг юм. Ехэл уужам, бэлшээри һайнтай, үргэмжэтэй газар даа. Гэрэйнь газаа байгаад, дүрбэн зүг, найман хизаар тээшэ харахада. Шанартын тала, Харгааһатын-Адаг, Обоотын үбэр, Зүүн-Үльдэргын үргэн дайда аржын харагдадаг. «Залуудаа мал хаража ябаһан газарнуудаа эндэһээ бултыень харадагби»,— гээд Очирой эжы буруу хэлээгүй.

—Найман үдэр үргэлжэлһэн партиимнай ехэ хуралдаан тараба. Нүхэр Л. И. Брежневэй хэлэһэн үгэ шагнаалди даа. Ехэ удхатай, сэсэн мэргэн юумэ хэлэнэ. Баярлахаааршье байна. Яаһан жаргалтай һайхан саг болоһо байна гээшэб, — гэжэ тэрэ хэлэнэ.

— Үнөөхи тэрэ Ангир толгойдо хони түрүүлжэ байдаг үеһөөтнай мүнөө ондоо болоо ааб даа! — гээд асууба.

—Юу хэлээ гээшэбта, тэрэ үемнай ямар нэгэ зүүдэн шэнги ха юм. Мүнөө уһа, түлеэн бэлэн. Автолавка хүнэй эдихэ хоол, хубсаһа таһалдуулнагүй. Гэртэ, газаа, хотон соо хуу зайн галай гэрэл, энэ телевизорээр Москвада болоһо байһан юумые хаража һуунабди. Хүндэ үшөө юун хэрэгтэй юм! — гэнэ тэрэ.

—Партиимнай XXVI съезд дээрэ тан мэтэ үбгэд, хүгшэдпенсионернүүдэй үргэмжые улам һайжаруулха, тэдхэмжэ ехэ болгохо тухай хэлсээ гүбэ даа. Иимэ үргэмжэтэй сагта Та ерэ-зуу наһа хүрэхэт.

—Яагаа һайн юм. Танай юрөөлөөр болог, — гэнэ хүгшэн.

—Эдэ ашанартнай гү? Үнөөхи түрымнай гоё юрөөлнүүд тогтожо, хэрэг дээрэ бэелээ бшуу, —гэжэ энеэбэб.

— Зүб, зүб. Хоёр ехэнүүднай һургуулидаа ошонхой. Эдэ гурбанай нэгэниинь удэһөө хойшо һургуулидаа ошохо юм. Табатай Жамьян хүбүүн, дүрбэтэй Вера басаган, бидэ гурбан гэрэй солсон болоһо, галаа удхалжа, эдеэ хоол бэлдэжэ байдагбди даа. Очиртомнай «унаһан малгайгаа абаха забдагүй» хонидоо түрүүлжэ, хурьгадаа эдеэлүүлжэ ябана, — гээд, тэрэ хэлэнэ.

Эндэ ерээ хадаа ажалыень ошожо нюдөөрөө хараха, хөөрэлдэхэ гээд газаашаа гараха гэхэдэмни, Жибзема хүгшэн ехэл сэдьхэлээ ханангяар иигэжэ хэлэбэ:

— Хүбүүн бэри хоёрни үгэ нэгэтэй, сэдьхэлээрээ таараһан зон даа. Нэгэ сухалдажа, муу зан абари гаргажа байхыень хараагүйб. Һайхан зантай үхибүүд юм. Намайгаал хайрлажа, хүндэлжэ ябадаг. Намайе үргэхэ, үнэржүүлхэ гэһэн хоёр юм бэзэ. Бүхы наһаараа үнэн сэхээр ажал хэһэнэйм аша үрэ юм гү гэжэ һанахадаа, шадаха соогоо туһалаа болоһо һууналби даа.

—Танайнгаа һургаалаар хүбүүнтнай ажалша бэрхэ болоо юм ааб даа.

— һургуулиин һургаал, колхозой үргэмжэ, зон нүхэдэй туһа байлсаал юм бэзэ, —гэжэ тэрэ дуугарна.

Энэ үедэ Очирой эжы үхибүүдэйнгээ эдихэ хоол бэлдэжэ захалба.

Би Очиртоной уншадаг газетэ, ном һонирхон харабаб. «Правда Бурятии», «Буряад үнэн», «Сельская жизнь», «Улаан-Туяа» газетэнүүд эбхытэр табяатай, мүн хэды журнал байна.

Удаань ахалагша хонишон Очир Дансарановичтай хамта хашаа хорёо соогуурнь ябажа, хонид болон хурьгадыень харабабди. Бүхыдөө 584 эхэ хонидтой юм. Мүнөө тэдэнэр 570 гаран хони түрүүлэд, хурьгадаа бүрин бүтэн ехэ болгожо, түлжүүлжэ байна. Зуун эхэ хонин бүриһөө 90 гаран хурьга абанхай. Хурьгадаа хэдэн бүлэг болгожо ямаарлуулаад байлгана. Хоёр хонин энэ үглөөгүүр эхирлэһэн байба.

—Танай ерэхые угтажа эдэмнай хоёр-хоёр хурьга бэлэг асараа ха, — гээд, Очир хүхинэ.

Хонидой түрэлгэншье ходоронтобо гээшэ. Үшөө түрэхэ дүшөөд хонин үлэбэ. Хурьгадаал һайнаар хараха гээшэ гол зорилгомнай болоно. Баһа хабар тээшэ ноохон тухай мартажа болохогүй. Эдэнээ һайнаар адуулха болоно, уялга түсэбөө заатагүй дүүргэхэл байна гээд һанаа һэм.

—Саг үшөөл эртэ даа. Хонидой эдихэ үбһэ тэжээлэй элбэг хада бүдүүнбди. Гансал хашаамнай досоогоо нородог аад, һанаа зобооно. Хохир адханал гээшэбди. Дулаанай саг ойртобо. Хони, хурьгадай харууһан бүрил харюусалгатай болохонь. — гэжэ нүхэр Дамбаев саашань хэлэнэ.

...Хөөрэлдэһөөр байтарнай, уһа шэрэдэг машина хүрэжэ ерэбэ. Наймаалагша Лыктыпов ерэжэ, шэнэ хилээмэ, элдэб хоол дэлгээд, худалдан абахыень дурадхаба. Тракторист нүхэр Мельников зеленко шэрээд гүйлгэжэ ерэнэ.

Иигэжэ хонишон Очир Дамбаевтанай ажалтай танилсаад байхадаа, мүнөө юрын малшадай ажаһуудал байдалай урдынхиһаа ондоо болоһые, айл бүлын ёһотой мүнөө үеын жаргалта һайхан болоһые һайхашаан хаража баярлааб. Иимэл бүлэнэр арад зонойнгоо урда КПСС-эй XXVI съездын табиһан арюун зорилгые амжалтатайгаар дүүргэлсэхэнь лабтай.

Цокто НОМТОЕВ.

Яруунын район.

ЗАЛУУ ПОЭДҮҮДЭЙ ШҮЛЭГҮҮД

Геннадий РИНЧИНО

ДОНДОК УЛЗЫТУЕВАЙ ДУРАСХААЛДА

Ая гангынгаа орон соо,
Аха, шамайгаа үгылэн,
Аятай байдал бэдэрнэгүйб,
Ая оложо амарнагүйб.

Хүнэй энээхэн наһанда
Хүсэл, зориг, тэмсэлэй
Ехэ Дабаанай байһые,
Аха, шинмни мэдэрээлши.

Эрьюулгэ болоһон юртэмсэдэ
Урбан ошоһон наһаншни,
Эрьен ерэһэн дуунишни
Эрьюулнэ, урбуулна сэдьхэлыем.

Сагай сууряан соогуур
Аадар болоһон наһандаа
Һолонго дамжахые оролдон,
Энэрхы сэдьхэлыеш тахинам.

Ая гангаар анхилһан
Хадата Хайрангынш оройгоор
Харайһан гуранайш гүйдэл соо
Ханама аялгаш зэдэлнэ.
Гуурһанайнгаа гурбан нюуса
Гурбуулыень хэлэжэ үрдеэгүйш.
Гүнсэмаадаа зорюулһан дуунуудаа
Гүн сэдьхэлһээ хүсэд дуулаагүйш.
Шулуун дээгүүр миралзаһан
Шугын горхон хүрэбэл даа.
Аяар холо мордоһон
Арюун ахам, хаанабши даа.

Харгын хоёр далангаар
Хонхо сэсэг һалбарнагүйл.
Хүхын дуута һүнинүүд
Минии сэдьхэл уяруулнагүйл.
Арюун дууша наһаншни
Энхэ байхаа яагааб даа.
Сарюун энэ наһаншни
Мүнхэ байхаа яагааб даа.
Үндэр хангайншни дабаанай
Үншэн сагаан ботогохон шэнги
Шамайгаа һанаад бүншэнэм,
Бүншэн, бүншэн тэмтэрнэм...

* * *

Бархан уулын хормойдо
Байрын саһан оробо гү?
Байрын саһан ороогүйл,
Мойһон эндэ сэсэглээл.
Зүрхэн, минии сэдьхэлдэ
Гүниг мэдэрэл түрэбэ гү?
Гүниг мэдэрэл түрөөгүйл,
Инаг дуран сэсэглээл..

Елена ЦЫБИКЖАПОВА

ЭЖЫДЭЭ, АБАДАА

Эрдэм бэлигэй жолоо адхаад,
Эсэхэгээ мэдэнгүй хатаруулжа ябатараа,
Харгынгаа зурһэһөө гэнтэ хадуурхадаа,
Хэнииe дуудинабиб, зүрхэгээ шагнаад?

Эсэгым шэрүүн захяа үгэнүүд
Эндэл хэрэгтэй болоһог лэ.
Эжым дулаан уяхан гарнууд
Эндэл намайе абардаг лэ.
Хотын шуугаанһаа толгойгоо эрьеэд,
Холын нютагай нүхэдтэй сэнгэхэдэм,
Эхи захагүй һургуули намнаад,
Эльбэлхэеэ бэшэг сэхэнхүеэ мартахадам,
Хээрэ хонидтоёо ябаһан эсэгэһээм ондоо
Хэн тиигэрээ һанаагаа зобохоб даа одоо?
Һайхан һүтэй сайнгаа дэлжэе эртэ үглөө
Һайн яба гээд үрэнэл даа эжым хиингээ түлөө.

Эжы, абынгаа сэлмэг налгай сэдьхэлдэнь
Эгээн дулаахан үгэнүүдээр холбоһон шүлэг—
Эдирхэн зүрхэнэйм түрүүшын бэлэг —
Энхэрэн сэдьхэлдэнь баяр болон үлэг!

АРХИИН ХАЛУУНТАЙ БОЛОЖО ЕРЭЭД...

ИИГЭЖЭ хэлэхэдэ, даб гэһээр гол үдхань ойлгосогүй шэнги. Зүгөөр, холо саагуур бодомжолжо үзэхэдэ, эрдэм һургуулитай, ажабайдалай дүршэлөөр баян хүндэ ямаршье нюуса үгы гээд һанагдана. Эдэ үгэнүүдэй муу муухай юумэндэ зорюулагдажа хэлэгдэһэниинь эли аабза. Хүдөө нютагуудта «Архиин халуунтай болоһол ерээд. аляалаял хоюулаа гэжэл байна» гэһэн аялга заримдаа архидалгын үедэ дуулдадаг. Тиихэдэнь залуушуул, илангаяа арбаад наһатай гүлмэр багахан басагад инаг дуранай бэшэ. харин архинша һогтуугай ааша гэжэ ойлгоод, шоо үзэжэ, шообто харадаг юм. Теэд энэмнай нээрээшье тиимэ уг удхатай байна ха юм. Архида ороһон хүнэй. һамуу һальхай ябадалай таһархайн нэгэ утаһан мүн болоно. Тиимэһээ «хатуу харатан» холбоотой уран хурса үгэ болоод, ирагуу хүгжэмшье зоной дунда дэмжэлгэ олонгүй үлэшэнэ бшуу. Энэнһээ уламжалан, саашань гүнзэгырүүлэн тэмдэглэхэдэ, архидалга хадаа гүрэн түрэдэ, хүн зоной бэеын элүүртэ, гэр бүлэдэ тон ехэ хохидол ушаруулна гэшэ. Архиин һогтууһаа болоһо, зарим хүнүүд гэмтэ ябадал гаргана, хулигаантана, хулгай хэжэ, нэрэ алдараа гутаана, хухална. Нэгэ гэмшэлтэй жэшээ. Архиин халуунтайгаар машина жолоодожо ябаһаар гэнтын аюул, үсал татана, тиигэжэ наһа барагшадай тоо огто үсөөрнэгүй. Гансахан энэ жэлэй үнгэрһэн үедэ иимэ аюулһаа болоһо 40 холо гаран хүн хосороо, 137 хүн хүндөөр гэмтээ.

Зай тиихэдэ, архи уудаг хүн алишье талаараа мохооржо, залхууржа эхилдэг, түрэлхиингөө һайн һайхан шадабаринуудые гээдэг. Һогтуу хүнүүд олониитынгээ ба гүрэнэй үмэнэхи харюусалгаяа алдадаг, гүн мэдэрэлээ һуларуулдаг. Архидалга үйлэдбэридэ һаад ушаруулдаг. ажалһаа һамшаадаг, ажалай журам муудхадаг, гэмтэлгэдэ ба усалталгада хүргэдэг. Энэ талаар жэшээ баримтанууд яһала бии, тэдэнние дурдаһанай үлүү. Хүн бүхэн энээнние хоёр нюдөөрөө хараһан, хоёр шэхээрээ дууллаһан байха. Эндэ гансал архи тамхинай ушаруулдаг хохидол тухай арад зоной дунда дэлгэрһэн нэгэ хэдэн хошоо үгэнүүдые һануулая.

«Архи — ами наһанай дайсан.
Архи уухала —
аминда харша».
«Айл зайхала —
ажалда харша».
«Архи — тархи бараха,
Аляа — зөөри бараха».
«Архинша хүнэй
ажал задагай», —

гэжэ байжа эртэ урда сагһаа хойшо арад зоной дунда дэмы хэлсэдэггүй байха. Тэрэшэлэн:

«Архи уухада —
Хотодо хоол болохогүй,
Хуби заяанда
Жаргал асархагүй», —

гээд дурдагдадаг. Энэ мэтээр архи тамхинай харша хойшолонгые шүүмжэлһэн хурса хурдан мүрнүүд арад бүхэнэй түүхэдэ бии, тэрэнние дууһан тооложо, үрдань орохын аргагүй ха. Теэд гансашье энэ бэшэ ааб даа.

Манайда архидалга ба алкоголизмтай тэмсэлые шангадхаха тушаа хэдэ хэдэн хуули гаргагдажа баталагдаһан байна. Жэшээлхэдэ. хэдэн жэлэй урда тээ КПСС-эй ЦК «Архидалга ба алкоголизмтай тэмсэлые шангадхаха тухай» тогтоол абаа һэн. Һүүлдэнь энэ асуудалаар РСФСР-эй Верховно Соведэй Президиумэй Указ гаража, архидалгатай тэмсэл улам саашадань шангадхаха, социалис хуули хазагайруулагшадай харюусалга дээшэлүүлхэ хэмжээнүүдые хараалаа бэлэй. Тэрэ Указай үндэһөөр архяар дашуурһан хүнүүдэй ууха дурыень гутааха, хүсөөр аргалха хэмжээн бэелүүлэгдэнэ, архидалгатай тэмсэхэ элдэб ниитын комиссинууд хүдэлнэ. архи худалдаха журам гүрилэшүүлэгдэнэ, архиин гэмээр ажалаа һамшааһан хүн бүхы жэлэйнгээ шанһаа хахасана, курорт, санаторидо ошохо эрхэһээ хаһагдана. Тобшолходо, архидалгатай тэмсэхэ имэнүүд. мүн бусадшье арга хэрэглэжэ, элдэб яла түлэгдэнэ. зариман хуулиин харюусалгада хабаадуулагдана.

Гэбэшье архиншад заримдаа ёһотой гэгшээр зэмэлүүлэгдэнэгүй, ниитын эмхинүүд тиимэ хүнхэрнүүдтэй эбсэшоод байна гэхэдэ алдуу болохогүй. Энээнэй гол шалтагаанние абаһаар нэгэ доро тайлбарилхаар бэшэ. Адаглахада. архиншадые далдалдаг гү. али тэдэнтэй эбсэдэг газарта архидалга хэзээшье таһардаггүй байха юм. Энэ юун дээрэһээ болоноб гэхэдэ, зарим ажахын ба предприятинүүдэй, нэрлэбэл, «Бурятпромстрой», «Бурятэнерго» нэгэдэлнүүдэй, «Электромашина» заводой автобазанүүдта, № 1268 автоколоннодо. Гусиноозёрск болон Улаан-Үдэ городуудай барилгын хэдэн эмхинүүдтэ архи хэтэрүү ехээр уугаад, ажабайдалай ёһо гуримые эбдэгшэдтэ тэсэшэгүй хатуугаар, эрилтэ ехэтэйгээр хандадаггүй байна бшуу. Нүгөө талаһаань харахада, архинша бүхэнние тодоруулжа, үгышье һаа, мэдэжэ байгаадшье: «Ши болин. буруу замда орохоёо ябанаш», — гэжэ нюур дээрэнь, сэхэ руунь хэлэгдэнэгүй бшуу. «Намһаа саагуур. наранһаа наагуур» гээд холуур хадуурдаг хүнүүд, хүтэлбэрилэгшэдшье бии. Тиихэдэ үшөө архинша «нүхэрөө» хайрлаа болоһо, шара солхообоо һарбайгшад хажуугаарнь сэсэрхэжэ ябадаг шуу.

Эдэ бүхы ябадалнууд тушаа али болохо хэмжээнэй суглаан. зүблөөн нютаг нуга бүхэндэ шахуу болоһол байдаг гээшэ. Тиигэбэшье эрид хубилалта болоногүй гэжэ мэдэрэе. Тиимэһээ яаха ёһотойб. юу хэхэ хэрэгтэйб гэһэн асуудал гарана. Энээндэ мүн лэ тоб гэмэ харюу үгэжэ шадагданагүй. Ушар иимэһээ һаяхан «Советская Россия» газетэдэ Петрозаводск хотоһоо В. М. гэгшын толилһон бэшэгһээ хэдэн мүрнүүдые эндэ дурдая. **«...Тон наринаар тоолоһо үзэхэдэмни, би бүхы дээрээ жэл соо 92 дахин архи ууһан байнаб. Тэрэ тоодо 11.995 грамм хара архи, 100 грамм коньяк, 250 грамм карельскэ бальзам, 7.060 грамм улаан архи, мүн 39.400 грамм пивэ (78 кружка) уугдаа.**

Хэрбээ эды шэнээн архи уугааш гэжэ намда хэлээ һаань, би этигэхэгүй һэм! Теэд өөргөө эһэгэлгүй байха аргагүй ха юмбиб даа. Дан ехэ архи ууһан байнаб! Ушарынь юуб гэхэдэ, би өөрыгөө архинша бэшэб гэжэ тоолодогби..

Тобшолон хэлэбэл, дүрбэ хоносод лэ архи ууһан байна бшууб. Дан олон болоно бэшэ гү?...»

Тиигээд саашань бэшэгэй автор ямар тобшололнуудые өөртөө хэһэн тухайгаа хөөрэнэ.

Нээрээшье, энэ жэшээ дээрэһээ хүн бүхэн архи ууҗа байһанаа шэбшэжэ, али болохо талаарнь шүүмжэлхы ёһоор хаража үзөөд, тодорхой тодо тобшолол өөртөө хэхэ аабза гээд һанагдана. Хэмнайшье хадаа али нэгэ талаараа архиншадтай, архишадтай, архидалгатай дайралдана бэшэ гүбди, бодожо үзээл! Энээн тушаа һанамжа, дурадхалаа газетэдэ бэшэхэдэшье яанаб?

Ив. ОЧОРОН.

О

Хангай һайхан Буряад орононмнай заха хизааргүй тала дайдаар хабарай амин мэдэрэгдэжэ, байгаали бүхэ нойрһоо һэрижэ эхилээ. Хада уулын хаягаар һайрам шолшогонон урдана. Харин сээл хүхэ мүльһэн хамхаржа, дороһоонь уһанай хүйтэн амисхаал сорьено. Эгээл иимэ үеын зураг манай штатна бэшэ корреспондент Доржи ДУГАРОВ (Ахын район) буулгажа, редакцидамнай эльгээгээ. Тэрэнэй «Хадын хабар» гэжэ этюдые уншагшадайнгаа анхаралда дурадханабди.

О

ЭНЭ ХУУДАҺАНДАМНАЙ УНШАГТЫ:

× УРАН ЗОХЕОЛШО ЦОКТО НОМТОЕВОЙ ШЭНЭ ОЧЕРК ЯРУУНЫН ХОНИШОН ТУХАЙ ХӨӨРЭНЭ.

× ГЕННАДИЙ РИНЧИНО, ЕЛЕНА ЦЫБИКЖАПОВА ГЭГШЭДЭЙ УЯНГА.

× ҮШӨӨ ДАХИН АРХИИН ХОЙШОЛОН ТУХАЙ.

× ХОЛЫН ЗАМДА ЯБАҺАН БУДАМШУУГАЙ ХООЛ БАРИЖА ЯДАҺАН ТУХАЙ.

Түрэл нютагайм байгаали... Р. АБИДУЕВАЙ зураг.

ПРАВДА БУРЯТИИ

Нэгэдэхи хуудаһанда. «Мүрысөөндэ хабаадагшын үгэ». «Хэрбээ хүн бүхэн сэ[...]гые ахин хүдэлбэл» —Б. З[...]новагай статья. Областной партийна эдэбхитэдэй суглаан тухай информационно мэдээсэл. «Иимэ алдуу д[...]туунуудые гаргангүй хүдэлхэ арга байгаа» — В. Найденовой корреспонденци. СССР-эй Верховно Соведэй Президиумэй Указууд.

Хоёрдохи хуудаһанда. «Марксистско - ленинскэ һу[...]ралсал». «Съездын материалнуудые залуу үетэндэ хүргэхэ» — Е. Протасовай статья. «Хүрьһэнэй үрэжэлтэ хубинь» — статья Н. Иш[...]геновэй статья. «Түрэл орон доторнай» — ТАСС-ай суглуулбари.

Гурбадахи хуудаһанда. «Кооперациин хүдэлмэрни шэнэ хараа ба алхамууд ту[...]хай» — Д. Гудковой статья. «Бүмбэрсэг дэлхэйн һонин» — ТАСС-ай суглуулбариһаа.

Дүрбэдэхи хуудаһанда. «Эдиршүүлэй бэлиг унтарахагүй» — С. Антуш[...] статья. «Манай айлшад» «Хойто зүгэй аялганууд» — Ц. Цибудеевагай корреспонденци. «Эртэ бодобол, [...] хэрэг бүтээхэш» — Ю. М[...]зыкын статья. «Хүн ба байгаали». Соносхолнууд.

СЭНХИР ЭКРАН

НЭГЭДЭХИ ПРОГРАММА

Москва. 8.55— Дамжуул[...] программа. 9.00 — «Время». 9.40 — Үглөөнэй гимнастика. 10.05—«АБВГДейка». 10.35 — «Таанад, түрэлхидтэ!» 11.05 — «Музейн болон выставкын залнуудаар». 11.35 — «Москоу ньюс» газетын шанда хүртэхын түлөө спортивна гимнастикын уласхоорондын мүрысөөнүүд.

Улаан-Үдэ. 12.20—«Сойжин һонин» (буряадаар).

Москва. 12.50—«Холын [...]нүүдэй аад, сэдьхэлдэ [...] дуунууд». 13.50 — «Спортлото» 13-дахи тираж. [...] —«Илагшад» —фронтдо [...] сэгшэдэй клуб. 15.30—«Му[...]дэр—түби дэлхэйдэ». 15.4[...] «Урбаһанай түлөө харюуса[...] (түрүүшынхеэ харуулагдаһан) баримтата фильм. 16.40—«[...]лыш и Карлсон», «Карлсон бусаба» — мультфильм[...]. 17.20 — Мэдээжэ аад, юрэ[...]сын юумэн. 18.20 — «П[...]ческэ шэнжэлэгшэ В. П. [...]товэй хөөрөөн». 18.50—«[...] студи». 20.45—Генри [...] «Нора» — теле-зүжэг. ([...] хуби). 22.00 — «Время». [...] —«Нора» —фильм-зүжэг[...]дохи хуби. 23.55 — «[...] һонин» — Түгэсхэлдэнь [...]нэ һонин.

Будамшуу

ТҮҮХЭЙ САЙШЬЕГҮЙ СТОЛОВЫН ТҮҮХЭ

[Будамшуугай эхинэй хэдэн колонко энэ сканда уншагдахаар бэшэ.] [illegible]

яа хүмта? Зөөбэриин уһаар хүдэлгэхэ столовотой холбоорлдохо аргамнай үгы, — гэжэ һэнгэргүй харюусаба.

Тоһогүй хооһон торхо хэрэглэгдэнгүй орхиходо байн байтараа, хабирга хабһаараа хагсаад, борхи-торхи модонууд болоһо, бутаршадаг агша. Харин хооһон байһан столовын байшан мүн лэ муудажа, сон[...] [illegible]

Редакторай орлогшо И. Р-Д. ОЧИРОВ.

МАНАЙ АДРЕС, ТЕЛЕФОНУУД, ИНДЕКС: 670000

г. УЛАН-УДЭ, ул. ЛЕНИНА, 35, редактор—2-54-54, приемная—2-54-93, зам. редактора—2-68-08, зам. редактора—2-62-62, отв. секретарь—2-50-52, секретариат—2-66-76 отделы: партийной жизни—2-60-91, пропаганды—2-56-23, промышленности и строительства—2-61-35, сельского хозяйства—2-64-36, 2-63-86, советского строительства и быта—2-69-58, культуры и школ—2-60-21, информации—2-34-05, перевод—2-54-93, писем и селькоров—2-67-81, корректорская—2-35-95, машинное бюро—2-57-63, фотолаборатория—2-33-61, отдел объявлений—2-65-54.

Республиканская типография Государственного комитета Бурятской АССР по делам издательств, полиграфии и книжной торговли. Н-002387. Заказ № 73. Индекс 5901.